

Jun. 21. „Falusi egyszerűség.“ Vigjáték 4 felv. Töpler után fordította Nagy Ignác.

Jun. 22. „Szinhdzi bohóság.“ Bohózat 3 felv. Morländernek egyetlen sikerült, s a német közönség előtt igen kedves parodiája. A népszínházban sem téveszti hatását, kivált a ballet, melyet Vincze, nőnek öltözve, nagy ügyességgel tánczol. A szereplők közül Simonyi érdemel kitüntetést.

Jun. 23. „Angyal és daemon.“ Vigjáték 3 felv.

Jun. 24. „Az ördög naplója.“ Vigjáték 3 felv.

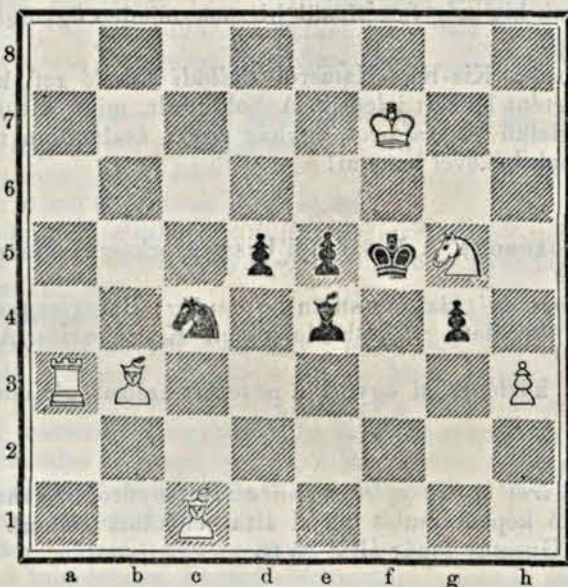
Jun. 25. Előszór : „Fogság és szerelem.“ Gr. Batthyány Julia új, 1 felvonásos vigjátéka. Ezt megelőzte „Angolosan“ vigjáték 2 felv. A jól választott, s még jobban előadott fordított darab kárpótolta némileg az új eredeti vigjáték unalmait, melyben a jó akaratnál egyebet alig dicsérhetünk meg.

Jun. 26. Népelőadásul : „Kemény Simon hősi halála“ Kisfaludy Károly 2 felvonásos szomorujátéka. A népszínház, a kétheti időközbe sem várva, díjmentes előadást tart, tudva, hogy legalább lesz, ki előtt játszani. Ez, az igazgatótól a mily szép, a részvétlen közönségre nézve ép oly megcségyenítő.

SAKKJÁTEK.

131-ik számú feladvány. — Szalay Sándortól (Sz.-Mihályon)

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 5-ik lépésre matot mond.

26-ik számú játszma.

PAP DEZSŐ és W. között. — Pesten, 1859-ben.

Világos (W.).	Sötét (Pap.).	Világos (W.).	Sötét (Pap.).
1) e2—e4	e7—e5	9) Hb1—d2	0—0
2) Hg1—f3	Hb8—c6	10) Vd1—e2	Bf8—e8
3) Ff1—c4	Hg8—f6	11) Hd2—e4	Ha5—c4
Sötétnek e harmadik lépése a reá követ-		12) d3—c4	Hf6—e4
kező húzásokkal, először a berlini mesterek:		13) Ve2—e4	f7—f5
Bledov, Hanstein és Bilguer között volt di-		14) Ve4—e3	e5—e4
valban; azért az így kezdett játszmát „Ber-		15) Hf3—d4	f5—f4
lini megnyitás“-nak nevezzük.		16) Ve3—b3	f4—f3
4) Hf3—g5	d7—d5	Sötét, előnyös állást, melyet Világos 11-ik	
5) e4—d5	Hc6—a5	lépése által nyert, erősebben személynölja ki.	
Sötét H d 5: lépésére Világos H—f7:		17) g2—f3	Fd6—h2:†
lépéssel nyer, mint ezt Bilguer tüzetesen ki-		18) Kg1—h2	Vd8—h4†
mutatta.		19) Kh2—g1	Fg4—f3:
6) d2—d3	h7—h6	20) Hd4—f3	Vh4—g4†
7) Hg5—f3	Ff8—d6	21) Kg1—h2	e4—f3:
8) 0—0	Fc8—g4	és nyer.	

A 126-ik számú feladvány megfejtése.

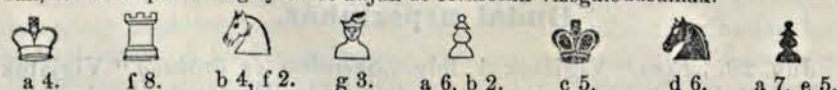
(Weisz J. A. tanártól Budán.)

Világos.	Sötét.
1) Fg1—h2:..... tetszés szerint,	
2) Be4—d4†..... tetszés szerint.	
3) B—vagy F—†	

Helyesen fejtették meg. Nagy-Marján: Beöthy Maris. — Veszprémben: Fülöp József. — Török-Szent-Miklós: Frankl A. — Pesten: Cselkó György. — Nagyrádon: báró Meszéna István. — Parahutyban: Rothfeld József. — Jánosiban: Keszler István. — Alsó-Vályon: Kallos Károly. — Kun-Sz.-Miklós: Bankos Károly. — B.-Ujváros: Kovács Lajos.

XXVIII. sz. feladv. — Reimann Frigyesztől (Königsbergben).

E feladvány a „Berlini sakk-újság“ múlt decemberi füzetében jelent meg, s onnét a párisi „L'illustration universel“-be vándorolt át. mindkettőben mint 4 lépés. Mi azonban, mint 3 lépésre megjelölhetjük adjuk át olvasóink vizsgáldásának.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1862.

Szerkesztői mondanivaló.

6081. Nagyszőlős. L. T. A régibb kézirat a kellő perczben előkerült. Újabb küldeménye által tanusított megelőző szíveségét, köszönettel vettük.

6082. Sarospatak. Dr. S. J. Az új czikk megérkezett annak idejében e helyen jelentettük. E napokban a levél második része, kiadó-hivatalunk mostani nagy elfoglaltsága daczára is, el lesz intézve.

6083. Jánosföld. T. J. Csupán a czikk terjedelme ellen van most kifogásunk. Bizza ön ránk és az időre, hogy e bajon, ha lehet, segítsünk.

6084. Las Casas halála. Gyenge magyarságban szenved. A fordítás békóit viseli kezén, lábán.

6085. Fehérvár. Becsületes, jó érzésű magyar polgárember irhatta, hanem a verseléshez bizonyosan már szent István korában is (kit a verselő meg akart tisztelni) már, jobban értettek. Kár az ilyennel az időt s a postapénzt vesztegetni, kedves atyánk! 6086. Gulas Miska stb. Ezek is oly szép versek, hogy a ki írta, megérdemléné azt a fenyegtetést, a melylyel versében a „babáját“ ijesztgeti, mondván:

„Majd estére, majd későbbre
„Par csoktot kapsz hevennébe.“

6087. H.-M.-Vásárhely. Sz. Á. E napokban indul levelünk. 6088. Szatmar. Sz. F. A Wesselenyi életére vonatkozó kalandot szívesen vesszük. A művek időszakonként következni fognak.

6089. Emberbaráti szózat. Teljesen bírja elismerésünket, de mint pusztán alkalmi műnek alig szoríthatunk számára helyet.

6090. Décs. P. F. Az új küldemény kezünkhez érkezett s várja, hogy kellően felszerelve, a közönség színe elé léphessen. A rajzot metszik.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katolikus. és Protest. naplár	Gör.-orosz naplár	Izrael. napl.	○ Nap- kelet nyug	☾ Hold- kelet nyug.
Junius—Julius		Jun. (6)	Tha.	6. p. 6. p.	6. p. 6. p.
29 Vasár.	E3 Pét. és P. E2 P.P.	17 6 3 Bert.	1 Tham	4 8 7 59	6 18 9 8
30 Hétfő	Pál eml. Lucz	18 Leontia	2 Lucz.	4 8 7 59	7 19 9 33
1 Kedd	Theodoz. ap. Tibód	19 Jun. Jud.	3 Tham	4 8 7 59	8 27 9 55
2 Szer.	Sarlós B. assz. Otto	20 Methodius	4 Otto	4 9 7 59	9 35 10 17
3 C.öt.	Kornel püsp. Kornélia	21 Jul. vért.	5 Korn.	4 10 7 58	10 45 10 38
4 Pént.	Ulrik p. Bert. Berta	22 Öszb.	6 Berta	4 10 7 58	11 57 11 2
5 Szomb.	Vendel, Vilma	23 Agrippa	7 44. S.	4 11 7 57	1 9 11 29

Holdnegyed : ☾ Első negyed 5-én, 12 óra 6 percz reggel.

TARTALOM.

Simor János, győri püspök (arckép). — Kántor halála. Balogh Zoltán. — Érted sirja. Soós Miklós. — A villámok. Bankos Károly. — A pestiek kirándulása Triesztbe (2 képpel). Kempen György. — Verőce és vidéke (vége). — Tarhaz : Levelek a londoni kiállításról. XIII. (Vége). Dr. Tükés. — A pesti egyetem újjáalakításának évünnepe. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház napló. — Budai népszínház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Uj előfizetési hirdetés!

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK

1862. évi első félévi folyama junius végével lejárván, tisztelettel kérjük t. cz. féléves előfizetőinket, hogy előfizetéseiket idejekorán megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek :

1862-ik évi második félévre postán küldve vagy Budapesten házhoz hordva :

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok együtt félévre (jul.—dec.) 5 ft. — kr. Csupán Vasárnapi Ujságra félévre (juli—december) . . . 3 „ — „ Csupán Politikai Ujdonságokra félévre (juli—december) . . . 2 „ 50 „

Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. — A pénzes levelek bérmentes küldése kéri. — Pest, juniában 1862.

A Vasárnapi Ujság és Pol. Ujdonságok kiadó-hivatala
(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt)

Felelős szerkesztő Pákh Albert (lak. : magyar-utca 1. sz.)

27-ik szám.

Kilenczedik évi folyam.

Pest, julius 6-án 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1½ iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó (Szerkesztőségi szállás : magyar-utca 1. szám.)

Képek a hazai népeletből.

Azon feltűnőleg méltóságos alak, melyet jelen rajzunk mutat, a hazai vidéki városok és helységek általánosan ismert gyakori vendége s a cigányipar egyik kitűnő képviselőjét tünteti elő, a kinek neve : kolompár-czigány.

Ennek mester-sége abból áll, hogy rézkatlanokat készít s azokat falukra s vásárookra viszi eladás végett, vagy ha úgy parancsolják a körülmények, a repede zett üstöket megfoltozza, a behorpadtakat kiegyengeti stb., s ezáltal a gazdasszonyok takarékságának egyik hatalmas előmozdítójává lesz. — Ezen kolompár-czigányok — mint az élet után másolt rajzunk is tanusítja, rendesen szép természetű, vállas emberek, szabályos arczczal, melynek közepéből horgas orr tolakodik előre, de a sok lovaglástól többnyire löcslábuak.

Ruházatuk a kóborló atyafiakénál sokkal tisztességesebb s némi jobblétet, felsőbb rangosztályt árul el; többnyire fekete posztóból készül s igen hosszú mellényből s bőszabásu magyar nadrágból áll. — A mellényen igen gyakran ludtojánsyi ezüst gombok láthatók, sőt a csapat szószólójának, főnő-

Képek a hazai népeletből: XXII. Kolompár czigányok. — Ujházy F. vázlata után Jankó J.

kének, vagy mint különben nevezik, cigánybíró-nak (vajdának), megkülönböztetés végett sokszor nagy ezüst bunkóju botja is van.

Ez utóbbi azonban most, midőn az ezüstöt a papiros oly nagyon hátraszorította, már sokkal ritkábban fordul elő, mint azelőtt, midőn még sürűn pengett a huzas.

Amilyen gondot fordítanak a férfiak magukra, oly keveset gondolnak külsejükhöz felelőseik, kik többnyire elhanyagolt, lompos öltözetben láthatók.

Ezek többnyire négyen-öten járnak együtt házalni, s főmesterségük ott, a hol könnyen hívókra találhatnak : a varázslás, kártyavetés, szerencsemondás. Egymást segítik, sőt gyakran ürügyül is használják arra, hogy a házak belsejében némely holmikat maguk számára eltüntessenek. Azt a szerencsétlenséget, a mi ilyen esetek után szokta őket elérni, minden titkos mesterségük daczára sem tudják maguknak előre megjövendölni — a mi még nem nagy fokára mutat a műveltségnek, okosságának és előrelátásnak.

Elmerengek gyakran.

Elmerengek gyakran sok búbajos
Dalaion, nemzetem, hazám!
Lelkem fölök most felhős, homályos,
Majd derület és fény száll reám.

Van dalod: mely bánatot, szerelmet
Olyan gyöngéd koszoruba fon,
Hogy miatta reszket a lehellet
S lopva lebben el csak ajkamon...

Oh ez a dal, mint az őszi szellő,
Csendesen sir, gyászosan zokog;
Minden hangja régi bút lehellet
Minden hangban érző szív dobog!

Van dalod: mely festi a szerelmet
Lágyabb hangon, mint a hárfahúr...
Szinte látom: a mint ifja mellett
A leánya szerelemre gyul...

Szinte hallom: sűrű lombok árnyán,
Mint beszél az énekes madár,
Járak csendes, nyugvó vízi pályán,
Melyben fürdik hold s csillagsugár...

Megjárom a dőlőbábos rónát,
Erdős tájon völgyek rejtékét...
Hallgatom a pásztor furulyáját,
S halni vágyó hattyú énekét.

Van dalod: mely illenék viharok,
Midőn vészes tengert ostromol...
Hah! az őök benne mind ott vannak,
Kürtjeiknek riadalma szól.

Ott van benne a futó ellenség
Vad lármája, s a szörnű robaj,
S annyi szívet lelket ható fenség,
Annyi keblet szaggató sohaj.

Van dalod: hogy mint varázsütésre
Kedvforrás lesz a szív általa,
Mely jó, mint az anya ölelése,
Boldogit, mint kedvesed szava.

A kiben vér foly, az ilyen dalra
Nem maradhat szíve hidegen,
Táncra pezsdül a hazafi rajta,
Búbájáról szól az idegen.

Van dalod: mely lelkünk szentélyéhez
Nyit magának diadalkaput,
Tőle, mint egy szív, csak egyet érez,
Nagy kicsinyen... lelkesülni tud.

Együtt érzi azt a mély keservet,
A mit e kor oly bőven terem...
Azt a keserűes fájó-kedvet,
Mely veled megy túl a tengeren.

Van dalod: oh ki tudná, hogy mennyi,
Néped ajkán, édes szép hazám!
Milyenek csak itt lehet teremni,
„Annyi bú közt, annyi vész után...”

De ez a mig élünk; a miénk ez...
Örülünk és sirunk átalok,
Kibuzogjuk a mit szívünk érez!
Örök - zépez a magyar dalok.

Szós Miklós.

Tollrajzok a tengeri életből.

Előszó a szerkesztőhöz. Egyiptomi Alexandria, jun. 3. 1862.
Midőn ez ide mellékeltem művet becses lapja számára utnak indítom,
csakis azon reményben teszem, hogy ön szíves leend ezt, mint némileg
uttoró próbát tekinteni, egy, irodalmunk mezején még kevésbé vert, s az
olvasóközönség nagyobb része előtt annál kevésbé ismert uton.

A kör, melyben ez elbeszélés forog, a személyek, kiket fölléptet, oly
különbözők társadalmi életünkől, hogy a helyzetek, mik ezekből folyólag
alakulnak, hosszab leírást s magyarázatot igényelnek, mit érdekessé tenni,
még jelentékeny írók tollát is próbára tevő, még oly irodalomban is, hol a
kellő műszavak nem hiányoznak s a mi fontosabb, az olvasóközönség tenger-
észeti dolgokkal ismerős levén: a helyzetek kimagyarázata helyett, csak
azok említése szükséges.

Ön e kis elbeszélésben több idegen műsót talál, mit magyarosítani
azon okból nem törekedtem, mert ismeretlen dolgot, ismerős hangzatu szó
még nem magyaráz ki, s ezeknek konvencionális értelmet adni, nem áll
egyes emberen. Így p. o. a hajó egy órai futását kimutató eszközt a „bar-
chetta” szó, még az olaszban is csak relative fejezi ki, valódi értelme egé-
szén más levén.

Ily szó tehát nem magyarosítást, de használatának alakja vagy minő-
ségéből lezármaztatott elnevezést igényelne; s így van ez majd minden
tengerészeti műszóval s elnevezéssel.

Minden nyelv önmagából kell hogy kifejtse azt, mert a lefordítás csak
értelemszaváró.

En nem érezve fölhíva magam, ily műszavak származtatására, a körül-
írásnál, a telhető kimagyarázásnál maradtam. Hogy ezáltal még azon
kevése érdekelt is, mit egy ily elbeszélés nyújthat, kétségesse tévén — jól
tudom; de az említett okok miatt tán némi elnézésre is számíthatok. *) —
Eödegh Jenő.

Ha tengerparti városba a kedvező szél érkező hajókat repit a
kikötőbe, rendesen bámuló néptömeg tolu a partra, hol az embe-
riség majd minden osztálya képviselve van: a pénzcárnok hősei,
mintegy jog szerint, a legkényelmesebb ponton, körülvéve alku-
szok s másodrendű pénznagyaságoktól, kiknek ők leereszkedő szí-
vességgel elmondják, hogy e meg ama hajó mely kikötőből ér-
kezik, mit hoz, s ki számára, s a hallgatók nagy készséggel
számítják ki a nyereséget, mit ez ut jövedelmezhet. Más ponton

*) Meg vagyunk győződve, hogy e derék kísérletet olvasóközönségünk színtoly
érdeklődéssel fogja venni, mint a minő köszönettel tartozunk mi a messze távolban járó
tengerész hazánkfiának a szíves megemlékezésért Szerk.

élénk fiatalok áll meg s feszült kebelrel gondolja el, hogy minő
boldog, ki el-tt így tárva áll a világ, ki me-és szigetek partjairól
jön s kire ismét csak újabb kalandokkal kecsgetető ut vár.

S még a napszámos is, egy perczre leteszi talyigáját s elso-
hajítja, hogy minő boldog ember az, ki midőn a partra lép, örömtől
sugárzik arca s ki úgy szórhatja a pénzt, miért neki úgy fá-
radni kell.

Szóval, egy ily tömegben kevés van, ki csak sejtene is azon
küzdelmeket, mik egy ily ut naplóját alkotják. A tengerész mun-
kaköre elkülönült levén, a föld békés lakója, azt rendesen csak
szélsőségeiben ismeri: látja az érkező hajókat s azokról a mindent
feledő gondtalansággal partra szálló népet, mely örömet s vigaszt
lelni siet; vagy hallja hírét a hajótörésnek s számát az elveszet-
teknek; de azon mindennapi küzdelmek, lelki s testi erőt feszítő,
izgatott foglalkozásról fogalma, csak azokat próbált embernek
lehet.

Ennek oka tán azon, a gondviseléstől adott, boldog mindent-
feledésben rejlik, melylyel a tengerészt megáldá. Kérdd tőle: minő
utja volt? s röviden azt feleli, hogy kimegy s megtér, jó utat
tett; vagy egyszerűen, hogy rossz időnk volt; de részletes panaszt
nem hallasz tőle, — ő feleli mindazt, a perczben, hogy partra lép.

Igy tán nem lesz merőben érdektelen, e sajátos életkörülből
egyes képeket rajzolni, nem rendkívüli, nem csodákkal határos
eseményeket, de olyakat, miknek csupasz vázlatait megadja bár
melyike azon vastag könyveknek, melyek egy kikötő-hivatali
könyvtárban egymásra halmozottan állanak s melyeknek színe-
hagyott lapjaira, helyenként alig olvasható vonásokkal, de azért
kivétel alig szenvedő pontossággal, a hajónak, melynek ez nap-
lója — egész élete. óráról órára feljegyezve van.

Ha te olvasod ezt, nép embere, kit a korány első s az
alkony utolsó sugara mindig munkájánál talál, hogy megsze-
rezhesd barna kenyered s lehajthasd kunyhódban fáradt fejé-
det: tán vigaszul leend neked, hogy az élet, mit oly nyomasz-
tónak tartasz, mily magasan áll javadalmaiban azoké felett, kik-
nek egy egész éji háborítlan nyugalom s egy darab puha kenyér
azon álmok közé tartozik, miket majd hónapok után, ha ismét
révbe jut, valószínű meg, pár napig, mig ismét tovább indul.

I.

Az első kép, mit vázolni akarok, azon említett nagy könyvek
egyikében, melyek, mint megannyi emlékiratai, már nem létező
hajóknak — az idő emésztő fogának vannak átadva, van felje-
gyezve s melynek megviselt tábláján, kopott aranyos betűkkel e
név látható:

„Perla di Venezia.”

Korábban a legszebb három árboczos hajó, mely Adria hulláma
hasítá s mely azon perczben, hol történetünk kezdődik, Szárdiniát
már több nap óta elhagyva, Gibraltart felé irányzottan sürül to-
vább, a földközi tenger síkján. Meg is érdemi szép nevét e hajó!
Sugár s kissé hátrameredt árboczai s azok egész szervezete azon
korban még újdonság volt belső tengereinken, s csak Albion
partjairól indultak ilyes járművek, mesés szigetek kincseit ke-
resni fel. A nyulánk hajó-test, csaknem egy harmaddal volt hosz-
sabb, mint kortársai, s mit így szélességében vesztett, azt finom
alkotása s azzal járó sebességével nyerte ki. Személyzete 16 egyén-
ből állt, kik közül hármat kell megismernünk.

A kapitány, egy szikár termetű, mintegy 50 éves férfi, gon-
dosan simára borotvált arcczal, egy kistábori széken ül, azon kis
alkotmányon, mely a kormány-rud elé van építve nyári lakul s
melynek három osztálya közül, a középsőben egy asztal áll, térké-
pek s ahhoz való mérő szerekkel s egyszerű vánkossal körüzet-
ten. Balra egy kis szoba, melynek egész szélességét egy ágy fog-
lalja el; jobbra, hason nagyságu tér éllelmi szerek számára. E kis
lak födele lapos s csak oly magas, hogy a mögötte álló kormá-
nyos túlláthasson rajta, s így mintegy vezény-tornáczul szolgál.

A kapitány — mint említém — ez emelvénnyel ül, a távcsőt
térdre fektetve, elégtelenséggel telt figyelemmel vizsgálja a vitor-
lázatot, melynek most minden vitorlájá, kedvező, kissé oldal-szél-
től dagadtan, egyikét azon szép képeknek mutatja, minőt csak
művész ecsete varázsolhat szárazföldi ember elé. A legénység egy
része, a két első árbocz közé fektetett csolakra telepedve, avult

vitorlákat foltoz, olykor egy-egy pillantást vetve a far, adlóra,
vagy a vitorlák közé, inkább csak szokásból s azzal tovább figyel
a mondára, mit egyik öregebb — ki egyszersmind szakács is —
csendes hangon előad.

A kapitány ezalatt fölállt s távcsővén figyelmesen vizsgálta
a láttért. Ez látszólag üres volt. A hajó irányával szinte egyforma
s hasonló emelkedés s tova tolulással rezgő habok, a láttért még
összebb szoríták, s ezen, egy-egy olykor előbukkanó delfint kivéve,
csak e hajó volt az egyetlen pont, min a szem megpihenhetett. De
a parancsnok mégis élesen kémlelé ez üres képet, távcsővét a hajó
orrától kissé jobbra irányozva. Most a habok rétegei közül, mintegy
dülengző fakereszt, egypár árboczhegy tündez elő, olykor maga-
sabb, aztán ismét elbujva, a mint azt egy-egy nagyobb hullám
hol magasra emeli, hol a mélységbe — mit két ily hullám képez —
letaszítja. A friss, kedvező széllel szembenülőleg apad a táv a két
hajó között s midőn amannak hegyvitorlái jól kivehetők voltak, a
kapitány, távcsővét a szekre téve, elégtelt arczzal vont elő egy jó-
kora szípor-szelenczét s látszólagos kedvteliséssel párszor szíp-
pantott.

A vitorlafoltozással foglalkozó fiuk közül egyik, könyökével
jelt ada társának, a kapitány felé intve. Mindnyájan oda fordíták
figyelmüket, mi a beszélgetésnek más irányt adott.

— Az öregnek jó kedve van — szolt az egyik; ugy látszik, e
szél jól biztatja őt. En már öt év óta vagyok vele s ugy ismerem,
mint apámat. Ha reggel, midőn a láttért távcsővén már megviz-
gálta, nem sétál föl s alá, hanem kis székre ülve kedvteliséssel szíp-
pogat, — akkor minden renden van. Fogadom, most is dudol
nagy cseadesen, hogy még Nico ott a kormányrud mellett se
hallhassa: „Venezia! bella Venezia, addio! s e meg most annyit
jelent, hogy néhány nap alatt Gibraltarhoz érni remél.

A hallgatók csendes nevetéssel adá hasonló hiedelmének
jelét; csak az elbeszélésében megszakasztott öreg, nem. Őt — ugy
látszik — bántá, hogy a giovane (fiatal legény) oly határozottan
mondá ki véleményét, mi most csak őt illeti; s ahhoz még e hely-
benhagyó nyilatkozat a hallgatókörtől! Ez öreg tengerész egy
szersmind gondnoka az élelmiszereknek s határtalan ura a kony-
hának, a legénységet nemcsak anyagi, de szellemi táppal is ellátá.
A hajó orráni emelvénnyel alatt övé volt a szó, a vihartól nem hábor-
gatott napok hosszú estéjén. Ő t beszéli ő, viharos életének csodá-
sabb eseményeit, megélt dolgai s másokon történetekkel gyakran
összevegyítve; de előadásában annyi hűség, s részletességeiben
annyi mulattató volt, hogy ha ő maga nem riaszkodott volna időnk-
int a hajó orráni örré, hogy majd kinyitja fülét, ha szemével akar
hallgatózni; meg egy-egy fattyura, ki a hátamögötti árbocz mellé
lopózva hallgatózott, vagy közelében dolgot keresett — nem
adott volna oly hatályos atyai intést: (mivére egy egy közelében
fityegő kötél véget mindig kéznél tartott) gyakran figyelmen-
ség vagy zavarnak volt volna okozója. De ettől nem lehetett tar-
tani. Az öreg Spiro nagy fegyelmet tartott hallgatóseregében;
neki megvoltak a maga rendszabályai, jelesen, hogy olyan su-
hancz legény, kinek a kötél-ügy ize még szájában van, csak akkor
szóljon ha kérdik s akkor is úgy kezdje beszédét: Si'or si! Ezt a
kapitány 10 évi tapasztalat után tudta, s így részéről is az öreg e
tekintélye némi támogatást nyert.

A jelen esetben a fiatal legény rögtönzött itélete feddést ér-
demelt, legalább az öreg ugy hívé s evvel nem is késett, daczára,
hogy az illetőt — egy 24 éves legényt a Lagunákról — élénksége
s jó kedvéért inkább kedvelé, mint némely társait. De ez őt nem
tartá vissza, hogy illetéknép ne adja ki leczkéljét:

— Látszik öcsém, hogy apád barcarudló volt, s neked hajó-
kötél helyett evezőrudat nyomott kezébe, különben nem vélnéd,
hogy kapitányunk, ki 25 év óta parancsnok, majd a távcsőn lesi
neked az időt, hogy kiszámlálhasd, mikor vágthatsz fogad ismét
egy darab friss husba. Egyebet keresett ő ott, s minthogy meg is
találta, az a mosoly annyit jelent: Viva la Perla di Venezia! mert
ha az eszed hosszabb volna a csónak kormány-nyelénél, tudhat-
nád, hogy Máltából egy héttel előtűnk pár ismerős hajónk indult
el, de minthogy egyiknek gerinczét sem faragta az a mester, ki ezt,
mely egy szél alatt más hajót maga előtt meg nem szenved s há-
rom hullámon sürül tovább, mig más az elsővel vesződik; így hát
ma már be is érok őket s jól esik látni az öregnek, hogy a „Perla”
tiz évi szolgálat után is nem tágit utjában. Hej! fiam! ha minden

hajó, mit tiz év alatt beértünk s elhagytunk, adót fizetett volna,
gazdagabb pirat-hajó nem lenne e vizeken!

E leczkélzés hihetően részletes események elbeszélésébe sző-
vődött volna, ha meg nem szakítja az öreg-árboz mellől egy
csendes hang, kissé rezgős, mint repedt harangé, de mel re az
egész sereg — mint meg annyi tűzok — figyelve emelte föl fejét s
alig hangzék el, mára foltozás alatti vitorlával csak egy bibelődék,
azt össze rételni, a többi a parancsszó másfelé vivé.

E hang nem a kapitányé volt. Az övé ritkán hallszott nappal;
csakis ha az éj sötét viharával borult a tenger fölé, s a roppant
hullámorlaszok között a hajó, mint dióhéj hanyódott föl s alá —
hallszott ez tisztán, csengőn s mindig nyugodtan, mint egy papé,
s ha a vihar túl akarta kiáltani, s ő a tengeri tároagót használá:
soha ez egy indulatos hangot vagy izgatottság s bizonytalanságot
előáruló parancsot nem lövelt a dolgozó nép fölébe. Hogy ezt csak
rögtöni teljesítés, semmi vészszel nem gondoló, feltétlen kivétel kö-
veté, az a helyzetből folyó természetes következés volt; de ennél
e mostan hallszott hang félelmebb, mint ez a nostromo-é, *) az
azon időben az egész dalmát parton híres, s az egész Levantén is-
mert „Barba Drago”-é volt. Nála az engedelmesség, szolgálati kész-
ség még nem is tartozott a tengerész érdemei közé; ez oly maga-
ban értendő dolog volt, hogy azon egy pár ellen-eset, mit fél
százados nostromo-i szolgálata alatt tapasztalt, nála a rendkívüli
események közé tartozott. S valóban ez egyszerű embernek, — ki
írás s olvasásnál egyéb elemi oktatásban nem részesült — modora,
jellem s egész lénye oly hatályos, szilárd s engedelmességet
előidéző volt, hogy azon felsőbbiséget mit a legénység felett
gyakorolt, valóban nem lehetett nekik érdemül tulajdonítani.
Nála kivitelbeni ügyesség volt az első. Kinek feje — mint
mondani szokta — csak arra való, hogy legyen, mire sapká-
ját tegye, az maradjon otthon olajat törni, de ne szálljon vele egy
hajóra. De ki megüté a mértéket, az benne atyát talált. Nem is
volt oly hajó-személyzet, mint az övé azon lobogó alatt. Válogat-
hatott is ő Dalmácia minden tengerésze között, mert örült annak
bárki-fia, kinek ő azt mondá: te velem jössz! Rend az élelme-
zésben, biztosság, változatlanlás a parancsban, kimélete az egyes-
nek, józan fölhasználási tudása a tömeg erejének, volt hatásköre ki-
folyása. Kiterjedt gyakorlati ismerete biztos tapintatot adott neki,
hogy a sikerhez mi uton juthatni legkönnyebben. Ő oktanul erőt
nem vesztegetett, nem próbált, nem tapogatózott: a munka, mit
egyesnek rendelt, attól bizton végrehajtható is volt, s hol a tömeg
erejét vevé igénybe, ott nem volt egy fölösleges kéz, de szükség
sem segélyre. Ezért volt ő példánya társainak s ebből folyólag
ismét olyan, egész hajó-személyzete is. Nem láthatni itt erejéből
kimerült egyént vagy mogorva képet; a jölét s kötelességerzet s
annak betöltéséből folyó nyugalom volt minden arcon; most is —
hogy elbeszélésünkre térjünk — szokott készséggel tünt el a le-
génység, valami köteleket kiemeli a raktárból. Az öreg Drago
még arra sem pillantott. Ő a szél alatti oldalon a lépcsőhöz tá-
mulva állt; előtte pedig egy alig 15 éves fiu azon hajósműtétet
kísérté, melylyel egy elvágott újköteler a felbomlástól védnek meg,
— annak végét, mint mondják — ónozá

Egy pillantás e két egyénre — kik közül az egyik kezdetén
azon pályának, melyen a másik már több mint 50 évet élt — meg-
győz arról, hogy itt nem a szigorú nostromo oktatja a hajóit;
mert Barba Drago rücskölt s mindig komor vonásain — melyekről
évei számát le nem olvashatni, mert ő több mint 20 év óta már
ilyen — most valami gyöngédség, olyas felbátorító jó kedv észre-
vehető, mi nála csak a kegyence számára maradt még fenn. Jól
is tudta azt a fiu, oly aggálytalan bizalommal pillantott a földézet
e hatalmas emberének szemé közé, valahányszor munkájában va-
lami kétsége volt s mindannyiszor az öreg biztatólag bólintott
fejével.

Midőn a fiu az utolsó bogot is reászorítá a kötél végére, mi-
által ez egy sárgarépa-hoz lón alakra nézve hasonló, átadá az
öregnek, s vihartól még meg sem barnult arcát szerény elégtel-
séggel fordítá feléje, az itéletet várando. Az öreg szoros vizsga alá
is vevé művét, körmével egyenkint próbálgatva a vékony spárgá-

*) Csajka-mester (Segelmeister) hiányos elnevezése a hajószemélyzet e legfonto-
sabb egyéniségének. Az olasz ez eszmét fejezi ki: „a mi emberünk,” kitől közvetlen függ-
günk, ki felosztja a munkát s végrehajtja, kire a hajószót gyakorlati része nehezül, ki
a parancsnok jobb keze. Így mind a magyar mind a német elnevezés csak egyoldalulag
jelöli meg ez egyéniség munkakörét. —

ból arra tekint gyűrűket s a végbogat, mely azt a fölbomlástól védi.

— Így ni! szolt, a fönmaradt szurkos spárgát gondosan levágva — most már evvel is többet tudsz s mikor azon állásban léssz, hol most bátyád van, ha nem lesz melletted az öreg Drago — ki felett addig már összelocsban a hab — legalább reá emlékezhetsz.

A fiu e szavakra lesüté nagy, sötét szemeit.

— Hiszen a bátyó még nem vén — rebegé félhangon

— Hm! szolt az öreg — egyszerre zöldeltünk mi hihetően ezzel az árbocczsal ni! Apádat is — Isten nyugtassa meg — most szürke hajjal tevők sirba s én még így oktatám, mint téged most. Szegény anyád — boldogult hugom — hiszem, mondta ezt gyakran nekéd.

— Valahányszor apámról beszélt, mindig emlité a bátyót is s imádságom is, melyre tanított, mindkettőjükről szol. Most is csak ezt mondom el, mielőtt letenném fejemet.

A fiu erre lesüté könybe lábbaft szemeit.

Az öreg pedig vagy kettőt szippantott, aztán összeránczolt szemöldökkel nézett a vitorlák közé, keresni valami rendelni valót. Mit sem kaphatott. Aztán maga körül fordult meg pár-szor, dörmögve valamit annak a semmirekellőnek, ki úgy eltevé azt, mit ő keres, hogy meg sem kaphatja s mi nem volt egyéb, mint a tartózkodás, a fiuval szemet nézni, ki így meglátta volna barázdált arcán azt a könyecsep-pet, mit letörölni sem mert.

A kapitány hangja menté meg e zavarból. „Föl a hegy-vitorlakkal!” hallszott. Erre a fiu, — kit ezentul Gino-nak emlitünk — meg két más hajófi a kötéllétrákon ki-telhető serénységgel másztak föl, míg más három legény, a nevezett vitorlákknak a földélzetet megfelelő köteleit akasztá ki, várva a jelszót, mire azokat helyre huzhassa.

(Folytatás következik.)

A japáni követség Európában.

Mint olvasóink tudják, több hét óta egy, 36 tagból álló japáni követség tartózkodik Európában, mely több tekintetben képes volt maga iránt érdeket kelteni, úgy, hogy hosszabb ideig hírlapíró és közönség egyaránt róla beszélt, s még jelenleg is nem egy adoma van róla forgalomban.

Ide mellékelt képünk a követség három főszemélyét ábrázolja. A követség élén Tekenho-Utsi-Simoduti-no-Kami ő exreja, a pénz- és külügyek kormányzója, egy 53 éves férfi áll, oldalán két miniszterrel, kiknek egyike, Mazdaira-Ivami-no-Kami, szintén a külügyi miniszteriumban van alkalmazva s egyuttal Kanagava polgári és katonai kormányzója, egyike a gazdag ország legdagdagabb nemeseinek, egy alig 34 éves férfi. A másik neve: Kiogock-Notono Kami. Még egy nevezetes személy van velök: Chibata-Sadataro, 40 éves férfi, ugyanazon departement első hivatalnok s rendőrségi ellenőr, ki ugyan nem meghatalmazott követ, de ennél még nagyobb. Neki nem szabad szólnia, de hallgatása rettenetes; feladata nem az alkudozás, hanem a felvigyázat, a szemmel tartás. „Árnyék”-nak nevezik; ő lépésről lépésre követi Tekenho-t, szó nélkül, kérlelhetlenül. Midőn egyszer Thou-

venel, francia külügyminiszter a követet szállásán meglátogatta, ez vonatkozott vele beszédbe eredni, mivel az „árnyék” egy pillanatra éppen távol volt; s csak midőn ez, t. i. Chibata-Sadataro belépett s az ajtónál helyet foglalt, kezdődött meg köztük az alkudozás.

A követségi kíséret a pénz- és külügyi miniszteriumok hivatalnokai-ból, szermesterekből (Ceremonienmeister) s négy tolmácsból áll. A 36 férfi közt csupán öt nőtelen van, a többi a házaset paradicsomát élvezi.

Szólunk még valamit azon országról, melyet a követség képvisel. Japánban az egyházi és világi hatalom teljesen el vannak választva egymástól. Legfőbb papjok, ki mikado vagy dairi-nak nevezetnek, a legáltalánosabban tisztelt tárgya. Ő, „a nap fia,” minden földi foglalkozástól, még a néptekintetétől is távol áll; csupán évenként egyszer lépdel végig a legszentebb templom üvegteretén, mezitláb, s megengedi, hogy imádják — papucsait. Hogy mi történik palotájában, senkinek sem tudja. Profanus emberek profanus következtetéseket vonnak abból, hogy évenként a legszentebb 9 szűz vitetik hozzá.

A császár egyedül és korlátlanul uralkodik. Czime béke idején: taigun, vagyis az igazság ura, háborúban pedig: siogun, azaz: harczok ura. Az ország fővárosában, Yeddoban lakik, melynek népessége 2 1/2 millióra rug, s hátsorai három, egy központi kört képeznek. A közép kört a császári vár foglalja el, míg a másodikban a nemesség, s a harmadikban a köznép lakik. A lakosság tíz osztályra szakad, melyek fővegeik által vannak egymástól megkülönböztetve.

Az első osztálynál a kalap — mely lapos s középen csucos, mint egy chinai háztető — kívül fehér, belül arany; a másodiknál belől ezüst; a harmadiknál fekete és arany, a negyediknél fekete és ezüst; az ötödiknél a fekete kalap vörös kelmével van béllve, arany him-zéssel, a hatodiknál ugyanilyen a kalap, csak hogy ezüsthim-zéssel; a hetediknél egyszerű vörös, a nyolcadiknál a fekete béllés arany-nál van himezve, a kilencediknél ezüstpaszomány s végre a tizedik osztálynál sima fekete béllés a kalapok ismertető jele. — A többi ruházatot illetőleg csak a kel-me finomsága különbözteti meg az előkelőbbeket az alábbvalóktól. Mindenki szövött inget visel, mely a mellen

egymásra hajtódik; továbbá egy földig érő öltönyt s szélesen felhasított lábravalót, mely csipőben össze van kötve; s végül egy bő ujjast, melyre a czimer vagy himezve, vagy nyomva van.

Lyukat és gombot egyet sem látni az egész öltözetben.

Az öben kardot (a négy első osztály előkelőbbjei kettőt), egy le-gyezőt, egy pipát selyemtobakban, dohányzacskót, írószekert, egy pár fűzet papiros-zsebkendőt (melyek törül- és asztalkendőül is használatnak) s a rizsevéshez kanalat hordoznak.

Lábbelijök úgy van készítve, hogy a hüvelyk a többi ujtól elkülön-zötten áll.

Kedvencz italuk az anizspálinka (finom kőményliqueur), legkedves-b ételök a nyers hal, mely előbb a szállakától megtisztítatik. Midőn Páris-ban valaki csodálkozva kérdezte: „Hogy lehet a nyers halat megenni?” a követségi személyzet egyik tagja azt felelte: „Hát ti nem esztek meg az osztrigát?”

A japániak általában józanul és mértékletesen élnek, azonban a gyö-nyörök élvezésében nem ismernek határt. Gazdag technikai ismeretekkel bírva, ők a világ legügyesebb s legszorgalmasab munkásai. Japánban a föld-mivelés igen magas fokot áll, s hogy mily nagy súlyt fektet arra a kor-mány, tanúsítja azon törvény is, mely szerint bármely föld, ha egy évig nem miveltetik, az államra száll. A követség több tagja folyékonyan beszél an-golul, s az ezen nyelven írt könyvekből megismerkedtek az európai állapo-tok és szokásokkal. Japán népessége mintegy 36 millió főre rug.

A japáni követség Európában

A parádi fürdő.

A hideg kenes vizek királya a parádi Csevice. E nevezetes, az egész ismeretes világban páratlan gyógyviz, Hevesvármegyében a Mátrahegy északi lejtőjéhez simuló bájós szépségű parádi völgy nyugati zugában fakad. Parádi helységtől félórányi, Egertől 4, Gyöngyöستől pedig — Verpelét, Fel- és Al-Debről fél órányira — 6 órányira távolságra. — Parádi, mint gyógyhely, mind kedvező éghajlati és helyrajzi viszonyait, mind kényel-mes és szélszerű felszerelését, mind pedig azon körülmények tekintve, hogy három különféle és ritka sajátságokkal fölrüházott gyógyforrás birtoká-ban van, legnevezetesebb gyógyhelyeink közé számítható. — Az itt fakadó gyógyvizek egészen a jelen század elejéig ismeretlenek voltak a világ előtt, s mindössze is a vidék szomszéd lakosai által használtattak mindaddig, míg

a múlt század végén 1798-ban Kita bel Pál, pesti egyetemi tanár, kinek honi gyógyviztanunk oly sokat köszönhet, vegyészileg megvizsgálván és tudományosan leírván, azokkal 1799-ben a „Literarischer Anzeiger für Ungarn” című folyóirat-ban, mind az orvosok, mind a nagy közönség figyelmét fölbresztette; — mire mindinkább szaporodván a gyógyvizeket látogatók száma, 1827-és 1829-ben Kadn Sámuel és Ullmann Móricz, akkori birtokosok díszes, kényelmes és minden igényeknek megfelelő épületeket és fürdőintézetet hoztak létre. Az 1827-dik évben a parádi gyógy-források vegyészileg is megvizsgáltattak, akkori bécsi műegyetemi híres tanár Meisner által. — 1828. pedig az intézetbe fürdőorvos is állítottatt.

Ez intézkedések következtében Parádi legkitűnőbb fürdőintézeteink sorába lépett, s habár fényes korszakát néhány éven át az itt történt féktelen és botrányos ki-csapongások elhomályo-síták s a vendégeket egy időre az idejőveteltől visszariasztották is: je-lenleg ilyenmő féktelen-ségek helyt nem találhat-ván, legkeresettebb für-dőknek egyike. A parádi fürdők jelenleg a haza-sui nagyszerű áldozatairól országszerte ismert és köztiszteltetben álló gr. Károlyi György ő nagy-méltósága birtokában vannak, ki emberszerető keble sugallatát követve önzés nélkül áldozik és mindent elkövet a fürdők fölvirágoztatására; — a gyógyvendégeket pedig orvosi tanácsával a valódi tudományosan képzett, szelid lelkületű, s magát egész odaadással a gyógyvizeknek szentelő fürdőorvos, dr. Erdely Pál látja el, ki mint ilyen, gyógytapasztalatait is régebben kiadott jeles magánrajzában közzétette, gazdagítván gyógyviztanunk mindekkoráig szegény nemzeti irodalmát, s így fürdőorvosi kötelességét e tekintetből is becsülettel leróta.

Mi már a parádi gyógyforrásokat illeti, azok három rendbeliek, u. m. 1. a Csevice, mely égvényes kenes savanyúvíz; 2. a timsós vasgáliczos, s 3. a vasas savanyúvíz, mely utolsó azonban eddigelő gyógyezelokra nem használatos, s így csak a két első jó tekintetbe. E két rendbeli külön rovatba tartozik s különböző gyögyerővel fölrüházott viz egymástól csekély távol-ságban előjövetele nevezetes előnyt ad Parádnak: mert lehet oly beteg, ki-nek tökéletes helyreállítására először az egyik, azután a másik nemű viz kívántatik, s így mindkettőt egy helyütt találja, s viszont lehet oly család,

melynek különböző tagjai, különféle betegségeiben szenvedvén, mindkét rendbeli gyógyvizet igénybe vehetik s így nem kénytelenek külön fürdőkbe zárándokoskodni, hanem egy helyen a családi együttléti gyönyöreit is élvez-hetik s egyszersmind töméredek költséget is megkimélnének.

I. A Csevice.

A Csevice mellett levő fürdőintézet egy pompás, oszlopos folyosó-val ellátott U képi épületből áll, melyben 9 fürdő-, s 26 lakszoba van kel-lőleg felszerelve, s ezenkívül teke-, ét- és táncsterem.

A parádi Cseviceznek két forrása van, melyek a fürdőháztól mintegy 100 lépésnyi távolságra esnek s csinos oszlopos fedéllel ellátvák. Mind a két forrásban kisebb nagyobb buborékok fölpatanásával buzog ki a víz kőolajtól áthatott fővénykő-talajból s oly tiszta, színtelen, átlátszó, hogy

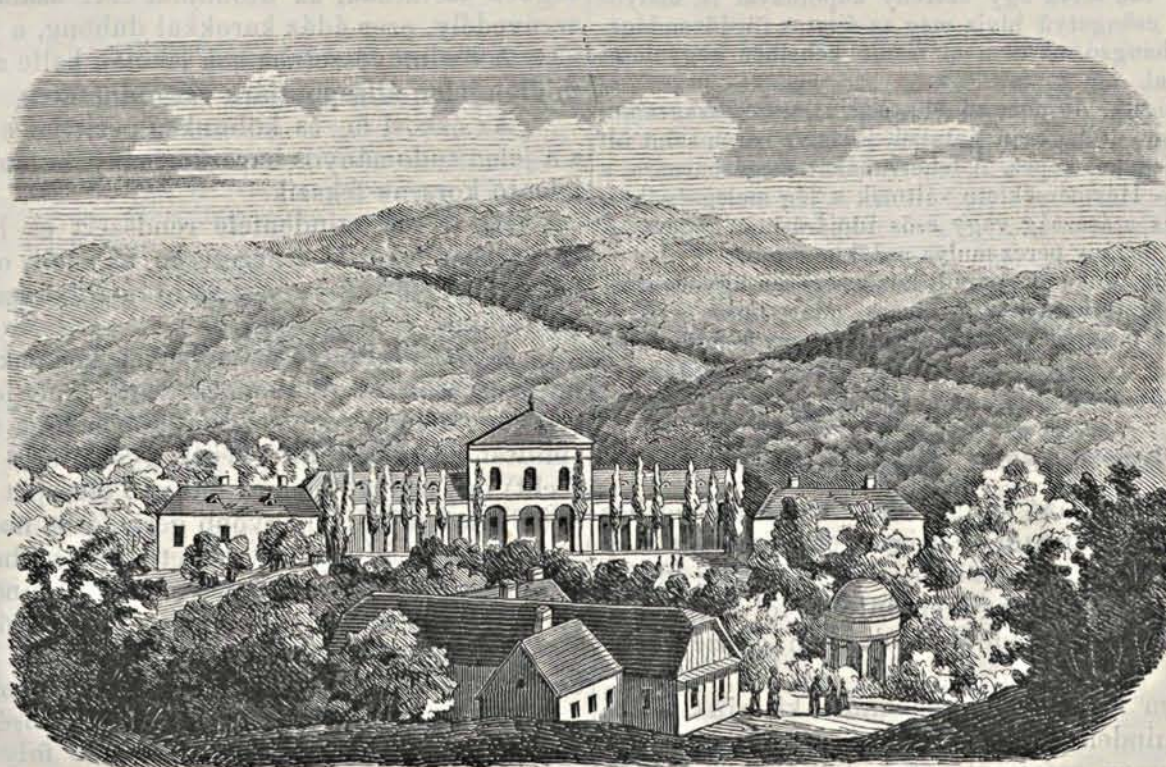
fenekén a legkisebb tárg-yakat is meg lehet kü-lönböztetni. Szaga föltü-nőleg hasonlít a záptojá-séhoz s oly élénk, hogy a forrástól néhány lépés-nyi távolságra is észreve-hető. Ize kellemes csipős, savanyu. — A viztartók-ban, valamint a nagyobb és nyitvatartott edények-ben is huzamos idő mulva piszkos tejszínű üledéket képez, mely izzó-zévre vetve kék láng-gal ég s az égő kén sza-gát (kéneccsav) árulja el. A légnek tartósan kite-tve mind kőnékén szá-gát, mind savanyu izét elveszíti, s csak a kőolaj szaga lesz érezhető, mely a víz főzése által szintén elenyészik. Jól beduga-szott üvegekben s hűvös helyen tartva ellenben évekig megtartja mind szagát, mind izét. — Hé-vmérséklete a forrásban +8 — 9° R. Aránsulya pedig 1,087. A Csevice égvé-nyes, kenes savanyu viz s jellegző alkatrészeinél fogva Kitaibel által az ancheni, Prunyi által a nemdorfi, Erdely által pe-dig a weilbacheri kenes vi-zekhez hasonlítatott.

II. A timsós fürdők.

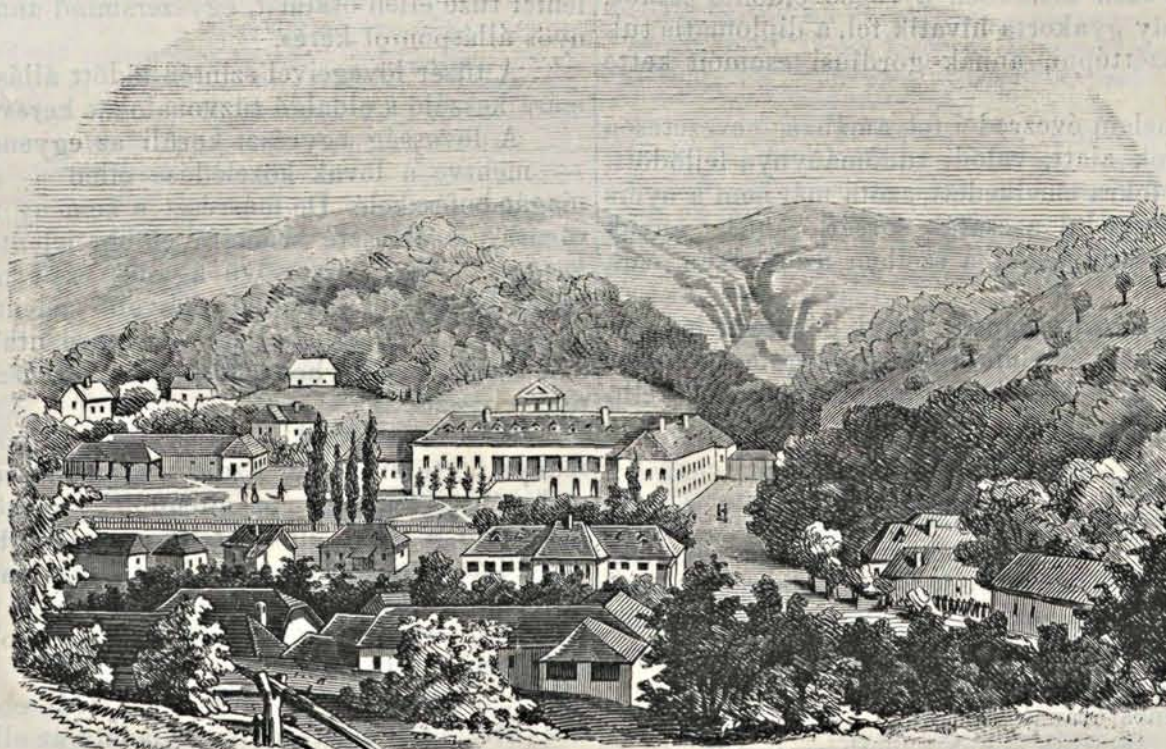
Parádról biztosan el lehet mondani, hogy híret nevé legnagyobb részben a timsós vasgá-liczos vizek bámulandó gyógyerejének köszön-heti. Ezen vizek ugyanis már szinte 80 évtől fogva használatnak fürdő gya-nánt és a legkétségbe-ejtőbb, minden gyógy-módokon siker nélkül át-esett betegségek szeren-csés orvoslása által, évről évre nagyobb számú ven-dégeket varázsolnak kö-rükbe, úgy hogy a leg-ujabban létrehozott ké-nyelmes és díszes épületek sem képesek mindenkor a nagyszámú fürdőven-degeket kebelükbe befogadni.

Ezen timsós és vasgáliczos vizek Parádi helységtől keletre 1/4 órá-nyira egy bükkfaerdővel koszorúzott hegyben létező timsó-bányák ak-náiban és a hegy oldalában ázott nagyszerű kerekded mederben gyüle-keznek össze, honnan csatornákon vezetettnek a hegy aljában helyezett fürdőépületbe, hol részint gőzkazánokban meglegettetve, részint hidegen ömlenek a fürdőszobákba. — Szükség esetében, például rendkívül száraz évek-ben, megfogytatkozván a víz a közelebb emlitett aknáknak és mederben, a fürdőtől keleti irányban 1/4 mérföldnyire kellemes völgyben fekvő Hagymás-névű kis telepítvény melletti tóból is, mely hagymási tónak nevezetük s szintén timsós vasgáliczos vizet tartalmaz, szállítottatik viz a fürdői szükségletekre.

Mi a fürdőépületet illeti, az egy díszes, emeletes L-képi épület, mely-

Parádi csevicefürdő

Parádi timsósfürdő

nek földszinti részében néhány lakszobán kívül, léteznek a fürdőszobák jelenleg számszerint 12, az emeletben pedig számos kényelmes, pompásan butorított lakszobák, az ét- és illetőleg táncszobák s ez előtt egy térs társalgási csarnok. A fürdőépület hosszukás négyszögű udvarának közepe ke-rek virágágygyal van díszítve, keleti szélé pedig fasorokkal beültetve sétányul szolgál. — Kigyzó sétatutak van ellátva a fürdőház megéti erdővel koszorúzott hegy is, valamint a fürdőház előtti lejtő és völgy, mely angolkeresztűleg van kiállítva. A fürdőház előtti lejtőn 1856-ban szintén igen díszes épület emeltetett, számos szobával, a fürdővendégek elfogadá-sára szolgáló, mely a fürdőháztól csak az országút által van elválasztva. A völgyön túl egy merészen emelkedő hegy tetejében, óriási magas fák-tól környezve díszleg a kastély, a nagyméltósági tulajdonos gróf *Károlyi György* nyári laka, mely szintén gyakran szolgál magasb rangú vendégek el-fogadására. — E kastély el van látva egy szerény kápolnával is, melybe ünnepnapokon varázshangú csöngető hívja meg az ájtatos fürdővendé-keket az egész völgyben viszhangzó, az el nem fásult kebelben kegyeletet gerjesztő csengő ezüstszavával.

A parádi timós viz tiszta, de nem tökéletesen átlátszó, szagtalan, kellemetlen összehúzó, fanyar, utólagosan tintaizú. Főzetve barna színt ölt magára s szintén ily színű üledéket képez. A fehérhúhakat sárgásbarnára, a fakadakat feketére festi. — Hőmérséklete változik a lég melegségéhez, valamint arányosul a tartós szárazság vagy esős időjáráshoz képest. A benne fürdők kezét és ujjait néhány perc múlva redőbe szedi.

A vegyfontásból kitűnik, miként a parádi közönségesen úgynevezett timós vizet, jobban nevezhetnének vasgáliczos, mint timós gyógy-vizeknek, miután a vasgálicz mennyisége amazét jelentékenyen fölmúlulja. (Török József műve után.)

Böngészetek a harcászat (taktika) terén.

A hadviselés sokféle stétágazó foglalkodás. Annyi elemet hoz mozgásba, — annyi szellemi s anyagi erőt igényel, miszerint csak kellő előkészület és tanulmány s az erők minden iránybani edzése mellett, lehet azt alaposan, műszerileg s eldöntőleg folytatni — és mi igen lényeges — a lehető legrövidebb időközben győzedelme-sen be is fejezni.

Ha a világtörténelem folyamát figyelemmel kísérjük, látni fogjuk, miszerint majd minden kiválóbb esemény, minden politi-kai nagyobb átalakulás vagy reformáló társadalmi forradalom, kemény harcok közepett szülemlett, vagy legalább azok oka vala.

A kar hatalma vala ezen esetekben a végső eldöntő eszköz, mely még mainapság is oly gyakorta hivatik fel, a diplomatia tul-bonyolult szövevényeit szétépni, annak gordiusi csomóit ketté metszeni.

A hadviselés a történelem évezreidei folyamában, nevezetesen pedig az utóbbi évszázadok alatt, valódi tudományává fejlődött.

Mióta a hadviselés e fokra emelkedett, azóta már nem a nyers anyagi erő dönti el egységyedül a csaták sorsát, — mert annak önhiúsége s a vakasét szeszélyének, a szellem azóta igen szűk korlátokat szabott.

Ennek következtében a hadseregnek eddigi gépszerű helyze-téből ki kelle bontakoznia, — az értelmi öröknek a legolcsóbb foko-kon is érvényre vergődnie, — hahogy magát hivatása kellő betöltésére képesíteni akarja.

I. *)

A harc, vagyis a háború, a béke poláris ellentéte.

A háború, vagy jobban mondva a hadviselés céljai sokfélek. Gyakran látjuk, hogy álladalmak, mint ellenfelek, igényelt előnyök kivívására, vagy nem tisztelt jogok előbbi érvényesítésére, vagy továbbá — elnyomott népek természeti s egyéb jogaik kivívására, — fegyveres erejük alkalmazása által törekednek.

A háborút nehéz istenostorának tartjuk, — és pedig nem ok nélkül, mert ha kezelebb tekintjük annak következményeit, alkal-masint nem leszünk azok pártolói.

De a mint minden tárgynak megvan a maga fényoldala is, úgy a háború messzeható kihatásai és következményei sokszor helyreütki azon pillanatnyi kárt, melyet máskülönbben rák árasztani szokott. Mert míg egyrészt, ha mint pusztító szellem is mutatkozik, más-részt vaskarokkal ráz fel bennünket a tul-idylli béke tespesztő s elpuhító nyugalmából. Nemes tettek-re és nagylelkű áldozatokra ébreszti a kebleket, — a haza iránti szent szeretet érényeit ke-mény próbákra tevé.

A háború külső és belsőre oszlik. Az elsőbbik külhatalmakkal

*) Jelen értekezésnél vezérőfőnál gyanánt, Schmidt A. hásonartaltalmu becses mun-kája szolgált. — D. I.

folytattatván, politikainak, — míg az utóbbi polgári háborúnak is nevezetik.

A háború egy alnemét a vallásháború is képezi, de ez — (biz-vást reményljük) — hála az emberim újabb emelkedettebb philosophiai s ethikai vívmányainak, legalább művelt népeknél nem fogja többé, véráldozatait követelni.

Külháborúnál az országok segédforrásai, az ellenfelek némileg korlátlan rendelkezése alatt vannak; míg polgárháborúnál a csa-patoknak élelmézzéssel és hadszerekkeli ellátása, a legtöbb esetek-ben csak a requisitio és sarcz után szerezhetők meg.

Továbbá míg az elsőnél a nemzetközi jog s a hadszokás ép-ségben tartatnak, az utóbbinál ezer száakkal szövi be magát a szenvedély, ezer ádáz karokkal dühöng, a politikai fanatismus.

A hadművészetnek sok iskolán kelle azalatt keresztülmennie, miglen jelen állásponjtára vergődhetett.

Az őskori fa- és kőbunkó, parittya s ily primitív harcmód s a jelen tudományos harczkormány és harczrend közt, egy sokat jelentő korszak fekszik.

Ha a sok mindenféle rendszert és harcmódot, mely e két határ közt fekszik, átnézetesen akarnók osztályozni, egy, a lőpor feltalálása előtti — s egy az utáni főkorszakra kellene azt szétvá-lasztanunk.

A lőpor feltalálását megelőző korszakban a harc maga, sok-kal véresebb és dühöngőbb vala, mint jelenleg, mert a *kéztusa* (Handgemenge) melyet azon időben soha sem lehetett elkerülni, — (miután az akkori löfegyverek gyalogsága a *tüztsának* (Feuerge-fecht) ugyszólván semmi eldöntő szerepet sem engedé) — a szen-vedélyeket mindig nagyobb gerjedésbe hozza.

A lőpor feltalálását követő korszakban a harczmenet lénye-gesen magváltozott. A terep (terrain) minősége s ennek az előbbi-rei befolyása különös tanulmány tárgya lön.

Az eddigi két főfegyverem t. i. a *gyalgóság* s a *lovasság*, egy harmadikkal, azaz: a *tüzérséggel* szaporodott.

E három főfegyverem a terep minőségéhez simulása s alkal-mazkodása, az új harczrend fejlődése folytán új s új phasisokba lépett.

A gyalogkaton a az ő löfegyverével a terep rejtekeiben az el-lenfél tüze ellen ótalmat, egyszersmind annak megbizhatására elő-nyös álláspontot keres.

A tüzér lövegeivel szintén fődött állás után néz, — azok szá-mára kaszálo s oldalgó tűzvonalokat keresvén.

A lovasság egyrészt kerüli az egyenetlen terepet, a melybe — mentve a lovak közeledése ellen — az ellenséges löfegyver magát befészkelé. De másrészt a kemény talapu és tikőrfelületű rónaság is elveszté számára előbbi jelentőségét, főkép mióta a *huzagos lövegek* (vontesövű ágyuk) czélt nem tévesztő döntő ha-tása, lassankint minden nagyobb jelentőségét megfosztani, egyedül a rendesen hullámos terepre utalni s itt is csak aláren-delt szerepekre kárhoztatni kezdé. A *nehéz lovasság* minden érvé-nyét elveszté.

E változatokból idő folytában a *harczászat* (taktika) tudo-mánya nőtte ki magát. Ezalatt azon műszerű hadi eljárást értjük, melynél fogva a vezér az ellenféllel szemközt, hadát rendszeresen felállítani, a terep előnyeit ildomosan felhasználni, annak hátrá-nyait óvatosan kerülni s ártalmatlanná tenni, az egyes fegyverne-meknek az összcél elérésére czélirányos s összevágó működést kijelölni, — szóval, a harczot előnnyel folytatni és győzedelme-s n bevégezni tudja.

A harczászat fölé, mintegy magát ebből kinövéleg, a *hadá-szat* (Strategie) emelkedett. Főadata az ellenfél látvonalán kívül, a harczászat földadatainak előkészítőleg segédkezeket nyújtani, vagy annak eredményeit czélt-érelőleg kizsákmányolni.

A hadászatnak törekedni kell, az ellent mozgászatok által tulszárnyalni. Annak oldalait és viszonait (Rückzugslinien) veszé-lyeztetvén, őt kényszeríteni, miszerint hátrányos minőségű terep-en s előnytelen körülmények közt állást véve, megütközzék.

A hadviselés e lényegileg megváltozott alakzata, az erődít-mények szerkezetét is megváltoztatá, azok védését és vivását más alapokra fektetvén.

Mert míg azelőtt magas védfalakkal körülövezett városok ölében a védő polgárság elég biztonságot talált s egyes sziklavá-
rak rablólovagok megvihatlan sasfészkeül szolgáltak; a lőpor fel-találása után új meg új combinatiókban kelle magát az emberi elmé-

nek kiimerítenie, hogy a lövegek hatása ellen erődítményeivel helyt állhasson. E tekintetben a sok mindenféle erődítészeti játékszer között, a genialis *Vauban* rendszere, kellő módosítás mellett, min den huzagos löveg dacára, mint szárazföldi erődítmény még min-dig első helyet foglal el.

E sorok célja nem lehet az erődítészeti és fegyvertan törté-neti fejlődéseinek fonalát rendszeresen követni, csak egyes fővo-násokban akarjuk körülírni, hogy miként folytattatott a harc s a lőpor feltalálása előtt és miként azután.

(Folytatás következik.)

A bécsi Ambrasi-gyűjtemény rövid krónikája.

Az Ambrasi-gyűjtemény, nevét azon fejedelmi, Innsbruck közelében fekvő várlaktól kölcsönzi, mely — valószínűleg e helyett: *am Rasen* — Ambras vagy Amras-nak nevezetik, s melyben az keletkezte óta őriztetett. Ezen a kies Innvölgyben fekvő ősi régi, és Tirol történetében jelentékeny szerepet viselt kastély, Ferdinánd főherczeg legkedveltebb és a művészet minden kecsével tündöklő kéjlaka vala.

Ferdinánd főherczeg, I-ső Ferdinánd császár és magyar király másod-szültő fia, 1529-ben nagy boldogasszonyhó 14-én Linzben született. 1547-nek tavaszán a Frigyes János szász választó-fejedelem ellen indított hadjáratban részt vőn. Az ágostai nagy birodalmi gyűlés alkalmával (mely 1547-nek sz. Mihályhava 1-étől 1548-nak sz. Ivánhava 30-ig tartott) megismerkedett a bájos Welsér Philippinával; később a cseh királyság kormányzóságával megbiztatván, főparancsnoki minőségben két hadsereget vezetett a törökök ellen 1556. és 1566-ban. Apjának 1543-i július 1-én Prágában kelt végrendelete és az 1554-i februárius 25-én Bécsben kelt ház rendtartás szerint Tirolt és az összes nyugati osztrák végtartományok-lat, azaz: a svábhoni fekete erdő, breisgaui, sundgani és esslasi birtoko-kat öröklé, a miért is „Tirol Ferdinánd“ névvel különböztetett meg a többi főherczegektől. Atyjának 1564-i július 25-én történt halála után mintegy harmadfél évvel Csehországból Tirolba költözött a főherczeg, hol Innsbruk-kot választván székhelyül, életét az öröklött tartományok békés kormány-zásának és a családi élet örömeinek szentelte. 1567-ben fényes időszak de-rült az ambrasi várkastélyra, mely a főherczeg székhelyének közelében fekvén és oly fejedelmi párnak, minő Ferdinánd és Philippina vala *) — különös előszeretete által mindinkább emeltetvén, előbbi homályából ismét kibontakozék.

A nagy és szép iránt fogékony keblű főherczeg átváltoztatta Ambras-t gyűhlilyévé mindannak, mi lovagias, és a béke műveit nem kevésbé tisz-telő, mint a hadak zaját kedvelő szellemének tetszett. Százharmincz fegy-verzetnél többet gyűjte itt egybe, melyeket a 15. és 16-ik századbéli leg-híresebb fejedelmek s hadvezérek viseltek vala, gondoskodván egyszersmind arról is, hogy azok történelmi emlékek gyanánt jövendő nemzedékek szá-mára megtartassanak és az eltevészéstől szintgy, mint a feledéstől meg-óvassanak. E czélját leginkább az által érte el, hogy az összes tárgyakat rézbe metszetvén és az illető vitézek életrajzaival — melyek Notzingi Schrenk Jakab tanácsosa és titkoka tollából folytak — elláttatván, saját alá bocsátá. Ekkép lön alkotója ama remek diszműnek, mely nem sokára a főherczeg 1595-i június hó 24-én Innsbruckban történt halála után, t. i. 1601-ben Innsbruckban előbb latin nyelven, utóbb pedig nagyrétt alakban német nyelven is megjelent, s mely mainapiglan a fegyverzetek azonosságát bizonyítja. A nagytudományú Köhler Dávid János „Ambrasi hősfegyvertár“ czimű és rajzokkal ellátott művet írt, mely 1735-ben Nürnbergben negyedrét alakban látott napvilágot.

Az említetteken kívül a főherczeg számos, a 16-ik és előbbi századok leghíresebb személyiségeit ábrázoló arczképeket is gyűjtött; nemkülönbben természeti ritkaságokat a természet mind a három országból, valamint oly remekműveket is, melyek akár nemes anyaguk, akár elmés és mesterséges kiállításuk, akár sajátosságos földalálásuk vagy újdonságuk érdekénél fogva rendkívüliek valának. Alapított továbbá jelentékeny könyvtárt is, melyet „Gerard de Roo“ őrizetére és kezelésére bizván, tömörked rézmetszettel és kéziratokkal gazdagított, miknek azonban legnagyobb része már az 1665-i esztendőben Lambéci Péter híres könyvtárnok által a bécsi udvari könyvtárba áttétetett. Ugyancsak ily módon gazdagodott a cs. k. „Pénz- és régiséggyűjtemény“ az 1713, 1784 és 1844-i években érnek — faragott kővek — és egyéb műkincsekkel; a cs. k. képtár pedig különféle festmé-nyekkel. — Másrésztől az Ambrasi-gyűjtemény néhány, az ifjabb tirolai ág-ból származó főherczegek által használt fegyverzet- arczkép- és egyébnemű festményekkel szaporodott.

Mindezen ritkaságok, melyek eredetileg „Fegyver- mű- és csodatár“-nak nevezettek, a főnőgesalapító izléséről, és az akkori idő műveltségi állapotáról becses emlék gyanánt tanuszkodnak. Ferdinándnak 1594-ik jun. 18-án kelt végintézkedése szerint mind a várkastély, mind a gyűjtemény a főherczeg második fiának Burgau Károly öröknak birtokába jutott, ki mindkettőt 1606-ban II. Rudolf császárnak és a többi főherczegeknek eladta, kiknek mindaddig volt birtokában, miglen a pozsonyi békekötés következtében (mely szerint Tirol Bajorországnak átengedtetett) a gyűjtemény mint a főléges uralkodóház családi kincse 1806-ban Ambrasból Bécsbe át-szállítottatott. A béke helyreálltával 1814—1816-ik mostani bécsi helyiségei-

*) Ferdinánd 1567-ben Philippinával kelt össze.

ben felállították, s ugyanott (az úgynevezett alsó Belvedereben) az egyip-tomi régiségek gyűjteményével, és a pénz- és régiségtári emlékekkel együtt őriztetve, a műértő és műkedvelő közönségnek megtekintés végett nyitva áll. *)

Cs. öngheő Aladár.

Történelmi kalászatok.

Irta Lehoczy Tivadar.

(Folytatás.)

XIII.

Mikép mulattak néha a régi korban főuraink.

Ugocsa megyében a XV. század harczias korszakában számos vár — mind megannyi sástészek — létezett, honnan a kényurak a hűbérrendszer fénykorában a környéket nem kevésbé retgettették, s míg ők a gyakran véresen összehalmozott kincseik birtokában, biztonságban lakmároztak s dőzsöltek: addig a kifosztottak vagy özvegységre, árvaságra jutottak bu-san, szóltanul sohajtottak a rájuk egykedvűen letekintő ég felé . . .

Nemcsak történelmünk, hanem hármastörvénykönyvünk is számos adatokat nyújt ily kalandok iránt, miket a hatalmas urak sokáig büntetle-nül folytattak, míg végre magok ellen zúdíták a jobblelkű, igazságszere-tőbb rendek vagy kormány boszuérzetét.

Ki tudná most feljegyezni mindazon — akkor, az ököljog korában, jelentéktelennek tartott — bűnöket, öldökléseket, melyeket a fegyvere-ekkel bíró kényurak körükben elkövettek; és ki tudhatná meg mindazon, az egyes személyeken titkon elkövetett, lélekzró kegyetlenségeket, midőn a kéjlvezet áldozatául ejtett vagy megunt nőket nyomtalanul befalazták, vagy a fecsegő barátnak arczosontjait lakatokkal összekapcsolák s a fal-üregben kiszáradni hagyták; mely eseményeknek nyomára itt-ott ódon kastélyokban, várakban csak ma akad az utókor, a midőn azután a véletle-nül talált kinczöszközöket, mint ritkaságot muzeumokba szállítják s bá-multatják, mint az eltűnt sötét kor barbár jelvényeit . . .

Ha az ily gazdag várurak a csatazaj elmúltával, más mulatságban gyönyörözt már nem találtak: szórakozásból kedvük telt abban, szomszédaik-kal viszálni, mi sokszor véres jelenetekben végződött. A legkisebb ok, némileg sértett büszkeség, vagy önérdék, elegendő volt arra, hogy a gyen-gébb földesurat megrohanják, házáat felperzseljék s őt foglyul ejtsék.

A XV. században ily szerepet vittek Ugocsában nem egyszer Perényi Péter fia Miklós és János; kik közül az első a nyalábi, János pedig a tur-terebesi várban lakott. 1451-ben e két testvér egy éjjel a Szirmaiak birtok-ára fegyveres kézzel ütven, az ősi eredetű nemes Szirmai András, Forist és Kalóst nemcsak megverték, de lakházukat Szirmában feldulván, őket csa-ládostul Nyalábra hurcolták.

1462-ben pedig történt, hogy a halmi várban lakott Belthenki Mihály, Perényi Jánosnak a pásti pusztán egyik malmát, többszöri eredménytelen üzengetés után, emberei által elrontatta s az ott talált jobbgyári közül egyet ok nélkül azonnal felakasztatott, harmat pedig megkötözve elhur-czoltatott: mely casus megtorlásul Perényi János hirtelen egyebet nem tehetvén, Turterebesről szintén kilődít embereit s Belthenkinek a Tur vi-zén levő özifra, új hidját *elhányatta* . . .

Igy végeztek apróbb pereiket hajdan elődeink, a stemplit fokosokkal impingálván — egymásra.

XIV.

Hajdan olcsóbb világ volt.

1699. évben a Tököl-féle fölkelés legyőzete után Ugocsaiban 35 lovas Pálffy János ezredéből tanyázott, kik egyes helyeken garázdálkodván, nemcsak a kapott étekkel meg nem elégedtek, hanem szárnyasállat-féléket maguk is levágván, ily sülthez nem kis mennyiségű bort is felemészettek. Ily, de sok helyen bántalmazással párosult eljárásuk panaszra adott alkal-mat, minek következtében tiszti vizsgálat rendeltetvén el, ez áttekintettem iratokból az élelmi czikke árara nézve kiszemelek néhány adatot.

„Samuel Ajtaj, fertősalmasi lakos, Annorum circiter 48. jur. et exam. fatetur: Szállott ezen fatens házához azon Executor katonákban 3 katoná. fözetett nekik 36 fazekal, az ki meghért könnyen fl. 4. den. 33. Abrakot vőt nekik 9 vékát f. 2. den. 38. Egy véka buzáját elvesztegettek, azt vőtte per den. 90. bort vitetnek nekik pint 24 fl. 2. den. 90.

Georgius Szekes Col. in Kökönyesd. Annor. 52. fatetur: Ez fatens nyilván valya, hogy az Keresi es Bosoki Pál ur Nemes Ugocza vármegyé-ben beküldött katonáiból szállott Kökönyödre 20 lovas, Etelt vesztegettek el, az ki meghért könnyen fl 13. tyukot Gacsijával edgyütt vesztegettek el Nro 70, a ki meghért f. 8. den. 42. Bort ittak megh pint 175. teszen fl 21. Zabot vőttek Quart. 51 per f. 17. den 34. Szenat vesztegettek ell Curr. Nro 8 fl. 11.

De eredetiből leirtam egy más hivatalos vizsgálatot is azon károk

*) Hazai történelmünkre vonatkozólag az Ambrasi-gyűjtemény tárgyai közül a következők három történelmi emlék érdemli az olvasó teljes figyelmét:

1-ör II. Lajos grázsemléki királyunk hadi öltözködése egy része. (Válsukló.)

2-ör A szigetvár előtt táborozott renegát Szokolo ics Mehmed nagyvezér fényes és drága magyaros fegyverzete.

3-ör A Frangepán Bertalan által a Lajtha melletti csatában megölt utolsó Baben-bergi herczegnek II. Frigyesnek, IV. Béla királyunk a tatárjárásakor szives (?) házigaz-dájának hadi öltözéke és fegyverzete.

iránt, melyeket 1711. ápril hónapban a szövetséges rendeknek segédelmére bejött svéd katonák Beregmegyerében ottani elszállásolásuk alkalmával elkövettek. Ebből a tárgyra vonatkozólag közlöm ezeket:

In Possessione *Felső Vízincze*: Buza Lisztel búzát vittének ell a svekuskok Cub. 13 $\frac{1}{4}$. Zabot Cub. 20. Rost pedig Cub. 190. Ruhát pedig in genere No 95 = 9 ft ára, készpénzt ft. 11., két kereket, ki 2 ft. meghér, 10 eökreit, ezenkívül 14 vágó marhát, Urunk juhait morvait No 60. szalonnát 5. — 16 disznót. Ezenkívül attanak 5 vágót, 12 kőb. gabnát, 200 szekér szénát, tyukot 40. Vajat 40 itezét, Gyümölcsfákat nagyob részről levágták, mely circiter leghalább is meghér ft. 200, két hevedert, 1 leköti szíjat, 1 kantart, 1 Lódíngot. Egy kanca lovat 8 f. *Szidorfalváról*: Nro 180 tyukot, No 20, Ludat, Vágót 4. Lovat 3, edgyik 22 f, den. 30. Másik f. 14. 3-dik 12 f. szerszám f 2. Az 22 fto Lóért egy roz lovat attak Santa levén, nem járhatott, két fto meghér, az gazdát pedig *keményen megverték* (raadásul); 1 jó szekeret újat 5 ft. ért. stb. *Nagy Magyaróson* feltörték a templomot, hol 200 ft. ára kárt tettek; *Szerenfalván* a templomot felverték s kirabolták. Az embereket mindenütt üttették.

Ugy látszik, az élelmi cikkek és ruhafélék e korban sokkal drágábbak voltak, mint a vonó- és vágómarha, kivált a ló. Érdekes e tekintetben. *Rákóczy Ferencnek* következő sajtákezű levele, melyet az ő kedves lovászmesterének, Szentpáli Benjáminnak írt, s mely így hangzik: „Isten álga megkendet kapitány Uramot! Felettébb jó lóra lévén szükségem, mihelyest ezen levelemet veszi tüstént egy igen igen jó Lovat szerezzen Fejedelemsnek valót, ha mingyárt *hatvan Vondás forintot* ad is kegyelmed érette, és azon lovat mentől előbb hozza ki. Munkács, 13. December. 1709.”

De még olcsóbb lehetett a ló 1580. körül; mert a báró Perényi család nagyszőlősi gazdag levéltárában találtam 1582-ről egy majdan terjedelmében közlendő, Thurzó-féle perben tett költségjegyzéket, melyben a többi közt ez áll: „Item Beski Jósának az Prókátornak Posenban attam negy szekeres lovat, kjt vettem 85 ft.” — Napjainkban egy riska tehén 86 ft.!

(Folytatás következőkben.)

Diákélet a debreczeni kollégiumban.

Hogy az ország fótanodáiban minő életet él a tanuló, hogy készíti magát, a reménynek és várakozásnak megfelelni — a kidőlendő tölgyeket helyettesíteni: erről keveset tudunk, pedig ezt tudni, igen érdekes volna. E tekintetben kívánok némi adattal járulni. Midőn a debreczeni diákság mintegy külső életét kísérem meg körvonalozni: hadd tudják a távolban is, mikép töltjük napjainkat. Bár hazánk többi főiskoláiban levő ifjak foglalkozásairól is értesítették néha a közönség.

Tudva van, hogy az 186 $\frac{1}{4}$. tan-évben a debreczeni ősi főiskola teljesen visszaállított a 48-évtől alapra: ennek következtében a szaktanoda (akademia) három ágazata, hittanszaki, jogi és bölcséleti, megnyitá eddig zárva tartott ajtóit. Eddig hasonló volt főiskolánk egy begöngyölt zászlohoz: most kifejlve lebegtetni három színű lobogóját a tudománynak.

Az átalakítást lendület követte. Egyre másra 300-at közelítőleg se reglettek egybe a haza különböző tájairól az iskola növendékei a theologiai, jogászati és bölcsészeti szakban.

A tanuló és főiskolában négy egyetben adja életének jelét. Első ősi társulat a *tízoltótársulat*, mely hagyományaira maig is büszke. Tagjainak száma határozott, 60 ra megy. Jegyzőkönyve évtizedek óta vezetetik. Az idén abban tüntette ki magát, hogy oly fényes tavaszi ünnepet rendezett a nagyerdőn, minőre még nem emlékeznek, mi oly kedvesen fogadtatott a város polgárai által, hogy ezek szükségesnek látták egy viszonzási majálissal felelni.

Másik az *énekkar* (cantus.): a felállítandó zeneegylet talán nagyobb virágzásra emeli. Az idén a Tőkölí Száva ének-ünnepére páratlan látogatott volt; s vidéki temetésre több kirándulást tett.

Harminak a legnagyobb, az úgynevezett „*főiskolai olvasó-egylet*.” Tagja lehet bármely tanszaki növendék, 2 pft évi részvényvel. Alig van valamire való tanuló, hogy tagja ne volna. Minden félényben nagygyűlést tart s szótöbbséggel választott 8 választmányi tag vezeti ügyeit. Van a főtanoda épületében 2 szobája, egyik a könyvtár, másik az olvasó-terem. Folyvást járát 10 lapot, 6 tudományos szaklapot, ezenkívül a nevezetesebb szépirodalmi termékeket folyvást megrendeli. Körülbelül ez egylet évenként 500 forinttal járul a magyar irodalom terjesztéséhez. S mivel a tanulók fele bennlakik a főépületben, állandón nyitva áll s kaszinó gyanánt szolgál. Könyvtára is 1000 darabig nőtt már.

Végre az *önképződe*. Minden olvasó-egyleti részvényes tagja lehet. Ez egylet, mely az önképzés nemes eszméjét képviseli, élete hatodik évét éli már. Minden nevezetesebb szellemi mozgalom gyupontja. Minden héten ülést tart. Itt indított meg az aláírási iv elhunyt tagja Kovács Gyula sírkövére s a tanulósság oly nagy részvételt fogadta, hogy 150 fto irt alá. Ez év aug. 3-án állítatik fel a sírkő Gelejen.

Ez egylet bízta meg jegyzőjét, Bihari Pétert, adná ki Kovács Gyula költeményeit. A kiadás szerencsésen megtörtént s mint a 19. ülésben bejelenté, 850-t haladó előfizetőktől a tiszta jövedelem 272 ft. lett; melynek fele — a szülők ajándokából az önképződe tőkéjévé vált s *Kovács-díj* cím alatt fog kamatja költői művekre pályázni időről időre. — Most újabban a joghallgatók is figyelemmel kísérvén s méltányolván ez egylet működését a városi színházban, műkedvelői előadást rendeztek szép sikerrel az önképződe javára. A 24-ik ülésben megjelent 8 jogász s átadta a 150 ft.

jövedelmet, hogy „1862-évi jogász-alapítvány” cím alatt legyen az önképződe sajátja s szolgáljon pályázati alapul. — Mint az elfogadó kifejezte magát, „testvér testvérek, rész az egésznek, a jelen a jövőnek nyújtja ez örökséget, melynek rendeltetése, hála és szorgalomra serkenteni az ivadékokat.” Ez évben tehát két tőkére tett szert az egylet. Megszokta ülni nov. 17-én minden évben *Csokonay* születési ünnepét, meghíván rá az összes tanulósságot. — Fel kell még jegyeznem, hogy már 5-éve írott lapja van, mely hetenkint 2 iven jelenik meg, egyik „*Történelmi melléklet*” címmel, melyben a tanulósság minden nevezetesebb tette feljegyezve van, a főlapban értekezések, bírálatok s költemények teszik a rovatot. Titkára, lapszerkesztője, jegyzője, elnökei vannak.

Atalában mind a négy egylet egy-egy felügyelő tanár vezérlete alatt áll s halásan kell felemlíteni, hogy a tanárkar semmi helyes, jó irányu mozgalomtól nem csak hogy vissza nem tartóztatja az ifjuságot, de lelkesíti s méltányolva fogadja.

Megemlítendő még, hogy ez évben a debreczeni tanulósság álléreiből összerakott 100 ft. alappal a zenede-egylet alapító tagjává lett.

E rövid vázlat után is látható, hogy a tanulósság mily utakon igyekszik előhaladni, anyagi és szellemi erejét kifejteni. Van oly tanuló, ki mind a négy egylet tagja s mindeniknek gyűlésében más más irányu teendők merülnek fel előtte. Kicsiben társadalmi életet látszik élni. Így van ez jól. A nagy életet így tanulmányozzák jó előre, már maga az, hogy évenként négy-négy növendék tanulja a jegyzői tollat forgatni titkár, s elnökint szerepelní — az életbe kilépőre jó iskolául szolgál. — „Minmagunkban van a feltámadás,” mondá Széchenyi.

B. F.

Egyveleg.

+ (Hogy bálnak a kafferek betegikkel?) Midőn valaki a házbellek közül súlyosan megbetegszik, a kunyhóból egy távol, magános helyre viszik, hol nagy tüzet raknak, s a mellé egy edényben vizet tesznek. A rokonok a beteg mellett maradnak mindaddig, míg azt nem látják, hogy halála csakugyan bekövetkezik. Ekkor eltávoznak, kivéven a haldokló házastársát, ki csak a halálozás valóságos bekövetkezése után távozik. A holttest el-takarítását a hienákra bizzák, melyek tisztességesen el is temetik — gyomrukba.

+ (Sajátoságos párba.) Egy utazó beszéli, hogy az Aleuti szigeteken, melyeknek lakói szokásaikban a kamcsadállokhoz hasonlítanak, egy házban két bunkósbotot látott a falra felakasztva, melyeknek czélja felől tudakozódván, a következő felvilágosítást nyerte: Ha valamely férj vetélytársát neje nélkül meglepi, a férj ekként szót vetélytársához: „Már most nekem is épen oly jogod van nőmre, mint nekem; de lássuk, melyikünk joga erősebb, s melyikünk legyen az asszony?” Erre mindketten levették a kezét a fennemlített bunkósok közül kezökbe véve, megkezdik a sajátoságos párba, minután előre meghatározták, hogy melyiknek hány ütést kellend kiállnia meztelen hátára. Az ütések száma 10—12 szokott lenni. A megsértett férjnek volt joga, az első ütést tenni. A ki az ütések alatt előbb leroskadt, az a vesztes fél, a kinek többé semmi joga sincs a nőhöz.

+ (Feledékenység.) Newtonról beszélik, hogy egykor annyira el volt merülve tudományos buvárlataiba, hogy az ebédet is, melyet dolgozószobájába szoktak vinni, elfeledte elkölteni. Azonban kutyája, ki a természetudományok iránt épen nem mutatott valami nagy hajlamot, hogy urán az által is könnyebbítsen, jónak látta, az ebédet észrevétel nélkül feladni. Midőn később Newton, éhségtől kizoktatva, az üres edények felé pillantott, vigasztalódva s mosolyogva kiáltott föl: „Igazság, hiszen már megebédeltem!”

+ (Verembe esett.) Brancas gróf emlékirataiban olvassuk, hogy a gf. egykor, lelkében egészen meg levén zavarodva, menet közben egy mély verembe esett, hol csakhamar annyira beletalálta magát új helyzetébe, hogy midőn emberek jöttek segítségére, őt kiszabadítandók, e kérdéssel fogadá őket: „Mivel szolgálhatok?”

△ (Színigazgatói teleményesség.) A Pompejiben kiásvott szinkör közelében Antonio Langini szinkört nyitott s előadásaira ily hirdetményes nap csalogatja a közönséget: „A városi színház Pompejiben jövő vasárnap nyílik meg újra az „Ezred leányával,” minután Quintus Marcius ur, igazgatása alatt utójjára a „Trójai nők” című szomorujátékot adta Seneca urtól, és 1800 éven keresztül előadásait fölfüggesztette. Fölkérem a nemességet és közönséget, hogy az elődóm iránt tanusított pártolást tölem se vonja meg. Iparkodni fogok, hogy műsorozatom elődóméhez hasonló érdekesség legyen.”

○ (Az almanust mint festő-anyag.) Angolországban az almanustot finom gyapotszövetek festésére kezdik használni, minután úgy tapasztalták, hogy az alma-lé a gyapot-kelmék festésénél a festék tartósabb lekötésére igen alkalmas és rég ohajtott szer.

+ (A népnevelés a művelt Franciaországban) sem úgy megy, a mint kellene. Közelebb az államtanácsokhoz petítiót adtak be, melyben azt kérelmezik, hogy a népnevelés kötelező legyen. 5,390,000 iskolaköteles gyermekből 1,940,000 nem jár iskolába, a többieknek fele pedig évenként csak 4 hónapig.

△ (I. Napoleon állítólagos fia.) Bizonyos Graf Farkas nevű egyén a szász kormányhoz közelebb folyamodást nyújtott be, melyben annak megvizsgálására kéri föl a rendi gyűlést, hogy ő I. Napoleon fia. Talán a francia császári trónra fáj a foga.

Vasárnapi Ujság 27-ik számához 1862.

T Á R H Á Z.

Nemzeti eledeleink.

Napjaink feladata, minden téren összegyűjteni azt, a mi sajátunk, a mi nemzeti életünk alakító része: népünk költészete, dallamai, viselete, összegyűjtve, értékükbe visszaállítva, megbecsülve, rendszerezve vannak. Hasonló érdemmel és becsesél bíró gyűjtemény volna egy olyan nemzeti szakácskönyv, mely a valódi magyar ételek készítmódját adná elő. A legnemzetiszinűbb táblájú szakácskönyveinkben, nézzen bárki utána, fog-e csak egy töltött káposzta készítmódjára találni? azok nem egyebek, mint magyarra fordított német és francia konyhaművészeti receptek.

E napokban kaptuk meg Berettyó-Ujfaluból Miskolczy Károly ur szíveségéből a legrégibbnek tartható magyar szakácskönyv hiteles másolatát, melyet Szent-Benedeki Mihály uram, nsgos Tökölí Sebestyén ur főszakácsa szerzett Kézsmárkon, 1601-ben, tehát 261 év előtt.

Régészeti érdekénel fogva közöljük e hajdankori ételkészítmódot, de előre ovunk mindenkit, hogy meg ne kóstoljon valamit, az itt előadot-takból, mert az öngyilkossági merénylet volna.

E szakácskönyv után arra a meggyőződésre kell jönnünk, hogy őseink nemcsak tagjaikon kívül viseltek páncélt, hanem belül is ki voltak bádoggal verve; mert hogy hasonló quantumban beadott gyömbért, hagymát, szerezendőt, mézet, ecetet, bort, szirt és tojást egybekeverve czinezetlen szájpaddal és gyomor elbirjon viselni, az a mai kor gyermekének képzelt erejét túlhaladja.

E szakácskönyvnél az is nevezetes, hogy a „rántás,” mely ma oly nagy szerepet visel, benne egészen ismeretlen. Miért? gazdasszonyi vélemény után ezt a többször előforduló „zsírban kisütött czipó” bele helyettesíté. Közöljük az egészet „másoknak retentő példájára.”

Hanem jónak látjuk e helyen alkalmat venni magunknak egy kísérlet megindítására.

Miért ne lehetne nekünk egy „tisztán magyar” szakácskönyvünk, mely azon ételek készítmódját adná elő, a mik épen népünk kedvencei s a miket a magyar gazdasszonyok tudnak ugyan, de a magyar szakácskönyvek nem ismernek.

Majd minden vidéknek van ily kedvenc eledele, a mit csak ott tudnak jól készíteni, a mi után a külföldre jutott magyar ember visszahajtozik; és a mik valóban nekünk valók, és jó izüek.

Ilyenek: 1) Első helyen: a kolozsvári töltött káposzta. 2) A szegedi paprikás hal. 3) A komáromi halászlé. 4) A kolozsvári levelen sült. 5) A tordai aranygaluska. 6) A kecskeméti béles (elnyújtott, de száraz téstából készül). 7) A szabadkai rácz pite. 8) Az abrudbányai bámos. 9) A háromszéki haricskapuliszka. 10) A debreczeni magyar kolbász. 11) A komáromi csiramelé. 12) A szegedi tarhonya. 13) A debreczeni borsoska. 14) A csiki mézes pogácsa. 15) A görheny. 16) A körelebencs. 17) A katakönyöke (Komárom). 18) A boszorkányfogácsa. 19) A vetrecze. 20) A tokány. 21) A booskoros. 22) A tárkonyos. 23) A czibere. 24) A debreczeni fonatos. 25) A miskolci perecz. 26) A csálókői tejfelgombóc. 27) Az erdélyi lucskos káposzta. 28) A rest asszony derelyéje. 29) A nyögvenyelő. 30) A korhelyleves. 31) A ludaskása. 32) A hajdukáposzta. 33) A csörge. 34) A kaporlepeny. 35) A dorongos fánk. 36) A rétesek és derelyék mindenféle nemei stb. stb. stb. És ezeknek megannyi variatíói.

Azonkívül a komáromi, miskolczyi kenyér s a kolozsvári „czökösczipó” sütésének módja; az egyszerű kalácsütés; s a disznóölés, elkészítés, töltés, aprólközás stb., magyaros rendi, mindezek sehol semmi könyvben nem olvashatók; szakácskönyveink csak ahhoz beszélnek, a ki főzánnal szokott élni.

Fiatl gazdasszonyaink azután, kik örömet megszereznek férjeiknek azt az örömet, hogy egyéb élvezettel is traktálják napközben, mint zongorázással; egy magyaros izü ételnek nem bírnak alkotói lenni, ha csak a nevelő-intézetből kikerülve, még valami jó falusi nagynéne kezei alá nem jutottak, hogy egy kis élni való tudományt is szerezzenek.

Fel tehát hazám hölgyei, kik az általam elsorolt, vagy még nem is ismert eredeti magyar ételek készítésének titkait bírjátok; jegyezzétek azokat fel, akármilyen orthographiával, nem kell azt verse szedni, se czifrázni; küldjétek be a Vasárnapi Ujsághoz; én azokat összefogom gyűjteni s mikor együtt lesznek, ellátom ékes előszóval, és kiadom e cím alatt: „*Valódi magyar szakácsnék könyve*.”

Hadd legyen valahára egy művem, a miről halásan emlegessen meg a késő ut(kor).)

Kakas Márton.

Tévedés a Ruzsicska-névben.

Idősb Szilágyi Lajos ur a „Debreczeni Közlönyben” *Ruzsicskát*, a József-ezredének általa jól ismert karmesterét, határozottan mondván a *Rákóczy-induló* szerzőjének: *Balla Károly* ur pedig, *Bihari* előadásánál fogva, azt állítván, hogy a *Rákóczy-nótát* az ő játzsása után kótázta le Ruzsicska: ők, ugymond, már Pesten nagyon jól ismerték egymást; de még Bihari több évvel később is fűredi kirándulásaiakor Ruzsicskát

*) Tökölí Sebestyén szakácsának 1601. évről szóló művéből legközelebb adni fogunk némi érdekes töredékeket. Szerk.

V. s. Ujs. 27. sz. — 1862.

Veszprémben meglátogatta. Midőn azonban Balla ur — az idei Vasárnapi Ujság 20. száma alatt — ezen látszó ellenkezőt ki akarja egyenlíteni, még nagyobb tévedésbe sülyed, egy Ruzsicskát képzelvén, a két Ruzsicska névben. Más Ruzsicska ugyanis a Rákóczy-induló szerzője, és más Ruzsicska az indulónak a Bihari játzsása utáni leköltőzője: más a „Regiments-Kapelmester,” más a veszprémi káptalan karmestere. A József-ezred karmestere, ki a Rákóczy-induló szerzője, alkalmasint az erdélyi Ruzsicskák közül való; de ennek keresztnevét nem tudom. Ellenben a veszprémi *Ruzsicska Ignác* született 1777-ben Bazinban Pozsony vármegyében: gyermekkorában Pozsonyban templomnékes — később a mult század utolsó éveiben gróf Viczaynál Héderváron számtartó — kinek neje, Ruzsicska Ignác ne-jének született Schwanda Annának unokatestvére — volt. Veszprémben 1800-ban jött, s itt a káptalan muzsikusa, majd karmester (Regens chori) levén, 1833-ki február 15-én, 56 éves korában halt meg: sírkövére a számok felcserélésével 56 helyett 65 iratott. Annyi bizonyos, hogy ő Biharival tégező barátságban volt, és Bihari Ruzsicskát Veszprémben még nejevel is meglátogatta: sőt a Rákóczy-induló épen a Bihari eljátszása után ez a Ruzsicska Ignác le is kótázta, mely leköltőzés, a többi kóták közt, halála után ott találtatott; sőt nt. *Ruzsicska*, Benedek-rendi pap és egyetemi tándr urhoz, mint rokonhoz, eladás végett, az özvegy által, Pestre meg is küldetett. De ez a Ruzsicska Ignác soha katoná, vagy katonai zenész, és így a József-ezred karmestere nem volt; m'ndamellet Bihari mind a két Ruzsicskát ismerhette, s amattól a Rákóczy-indulót megtanulhatta, emez pedig az ő eljátszása után leköltázhatta.

Sebestyén Gábor.

A keleti marhavész elleni óvszer.

1-ször. Szükséges jó tiszta egészséges kút viz — mert az Alföld kutai csekély mélységük lévén — az abban levő viz is könnyen átmelegül, s poshadt lesz, — ennek elhárítása tekintetéből nem 4—5" hanem legkevesebb 12—15" mélységű kútak volnának szükségesek.

2-ször. Igen szükséges a marhát télen nyáron rendes szósz alá venni, és pedig legalább minden 14 napon. — A só megöröndő és aránylag következő vegyülekkel használandó: u. m. 4 lat kőso, $\frac{1}{2}$ lat keserű só, $\frac{1}{4}$ lat kénvirág és $\frac{1}{4}$ lat gyömbér. — E vegyülek jól öszetörendő porrá, és össze-keverve kanálankint minden egyes marhának minden 8 napon a fenn kitett mennyiségben beadandó.

3-ször. Nyáron át a marha mennél gyakrabban tápláltsák zöld lóhere-takarmánnyal.

4-szer. Télen át, ha már marháinkat nem tarthatjuk jól szénán, sarjun; legalább a szalma-takarmányt füleszszük meg, mi által ez mind értékére — mind táplálékosságára nyer.

Ez itt fentebb elősorolt 4 pontra nézve nem állítom, hogy ez csalhatatlan óvszer.

Ezt még ezentul várjuk a szakértők észleleteitől, kiknek elébb utóbb sikerülend azt kipróbálni, s a csepást tollunk biztos óvszerrel elhárítani.

A fentebb elősorolt 4 pont nem is vehető zsinormértékül oly marhák-nál, melyek a keleti marhavész körjeleit már magukban hordják; hanem leginkább oly marhákra vonatkozik, melyek még egészségesek — és épen e fennirt használat által a keleti marhavész pusztításaitól megmenntethők.

Úrhegyi Gyula.

Irodalom és művészet.

+ (Az országgyűlési arcképesarnok 3-ik lapja) e napokban jelent meg, a következő 24 volt képviselőnek legnagyobb részt igen híven talált arcképével: Gorove István, gr. Teleki Gyula, Tisza Kálmán, Komáromy György, Balássy Antal, Thalabér Lajos, Vidacs János, Zichy Antal, Várady Gábor, gr. Zichy Jenő, Pap Mór, Domahidy Ferencz, Kovács László, Zlinszky György, Bánffy Simon, Kovács Lőrincz, Szaplonczay József, Mánin Aurél, Dedinszky József, Besze János, Maróthy János, Bithó István, Tisza Lajos és Ács Károly. E műlap arcképeit is az ifu Maratoni rajzolta, ki e téren már is a legzebb elismerést vívta ki. Eddig már három műlap jelent meg, összesen 72 arcképpel, melyek egyenkint csak 2 fto kerülnek; valóban potom ár egy ily, gyönyörűen kiállított, nagy műlapért. Az országgyűlési arcképesarnokot, mint tudva van, a magyar képművészeti társulat adja ki, saját alapja javára, s így közvetve a magyar művészet előmozdítására; egygyel több ok arra, hogy a híressé vált országgyűlés tagjainak arcképeit megvegyük.

△ (Hugo Viktor „*Les Misérables*”) című híres regényét, *Huszár Imre* és *Reviczky Széver* fordítása szerint, Ráth Mór adja ki két részben; az első rész már megjelent, a második is nemoká fog kési. Ára az egész műnek 3 ft. Ez is oly munka, mely a hírlapok ajánlására nem szorul. Elég ajánlat Hugo Viktor neve, s azon körülmény, hogy megjelenésekor Párisban csupán egy nap alatt 7000 példány kelt el belőle.

+ (Sarkady István, a „*Sárospalotai album*” szerkesztője) jelenti, hogy a nevezett album a rendőrség által lefoglaltatott, ő maga pedig ugyan e miatt katonai törvényszék elé állítottatott, mely az ítéletet fölőtte legközelebb fogja kimondani. Az ügy előléteig türelemre kéri föl az előfizetőket.

✱

+ (Virágalmi Ferencz) legközelebb érdekes történeti regény jelent meg Győrött két kötetben, ily cím alatt: „A királyi védenek”. A regény tárgya Kálmán király idejéből van merítve.

△ (Viador, az „Európai és hazai zsebkönyv” szerkesztője) fölkeri mindazokat, kiknél nevezett műre előfizetési ívek vannak, hogy azokat f. hó végeig hozzá beküldeni szíveskedjenek.

+ (Ifjúsági iratok.) Oldal Józseftől „Beszélyek” jelentek meg az ifjúság számára. A csinosan kiállított 10 ivnyi kötet ára 50 kr. Ifjúsági olvasmányul jó lélekkel ajánlhatjuk.

△ (A „Székelyföldi Borászati-Csarnok”), Tóth István felelős szerkesztője mellett, megindult. Első számának főbb cikkei: Szózat a borászokhoz; Piaczei reformok; A szőlő zöldmunkáiról stb. Megjelenik ez új szakközöny minden hó 1-én és 15-én; előfizetési ára egész évre 4, félvre 2 ft.

△ (A „Magyarország gyümölcsésze” című jeles füzetekből) a napokban jelent meg a 2-ik, mely 24 színezett gyümöcsképet hoz ugyanannyi átmetszeti rajzzal a leíró szöveggel. Az egész folyam, Girókuti Ferencz szerkesztése mellett, 6 füzetet teend; előfizetési ára 10 ft., a „Falusi Gazdával” együtt (melynek ára külön 6 ft.) 14 ft.

+ (Apáczai Cseri János magyar logikája megtaláltatott.) Szabó Károly írja a „Korunk”-nak, hogy Apáczai Cseri János elveszettnek hitt magyar logikájának egy példányát a maros-vásárhelyi ev. ref. kollégium gazdag könyvtárában, mely a 17-ik század óta a leg gondosabban őriztetik, mult hó 18-án a „Vegyesek” címmel 3603. könyvtári szám alatt álló tárczában 254. számmal jegyezve sikerült feltalálni. A nagybecsű könyv címe így hangzik: „Magyar Logica” melyet a kisdiedek számára írt Apáczai János, egy a tudomány dolgában meg kívántatott Tanács-tal egyetemben. Fejérvárat, Nyomtatta Maior Marton. M. D. C. LIV. kis 8 r. 32 lap. — A címlevél hátlapján kezdődik Apáczai igen érdekes és tanulságos ajánlása ifjú Rákóczy Ferencz választott fejedelemhez intézte s tart 2—6 lapon. Ezután jó maga a munka „Magyar Logica” felirással 7—24 lapon. Következik „Tanács Mellyet Joachimus Fortius ad, Apáczai János által egy Tanulósába el tsüggött Ifjunak, 25—32 lapon. A könyv elé ragasztott három levetlen, melyek közül az utolsónak több mint fele ki van szakítva, magyar-latin mászóttár áll, mint látszik, magából a munkából ki-szedve. E szótárt e könyv 1683-iki birtokosa Nagy-Bányai Károly István írta össze, ki a könyv czimlapjára nevét ekként jegyezte föl: „Sum ex Libris Stephani Károly d. NBanya Anno 1683. dje 20. Juny.” A könyv ma is az eredeti avult bőrkötésben áll. — Ennyit ír Szabó Károly a könyv külső ismertetésére; ha tudományos utazását a székely földön bevégzi, tartalmát is bővebben meg fogja ismertetni. Vajha derék tudósunk minél több ily fölfedezéssel gazdagíthatná a magyar tudományosságot!

+ (Egy történeti adatokkal vegyes helyirati munkácska) jelent meg közelebb Bajan, mely Rigiczát és környékét (Bács-Bodroghmegyében) szakítottan ismerteti. Ára 50 kr. A tiszta jövedelem a magyar írói segélyegyletnek van szánva. A mű szerzője nem nevezi meg magát.

△ (Közlövári Album.) A b. Bánffy Dezső, Deák Farkas és Réthy Lajos által szerkesztett „Közlövári Album” megjelent. 250 lapon 6 nagyobb dolgozatot, s 36 apróbb költeményt foglal magában. Az írók sorában vannak: Dózsa D., Jancsó Lajos, Deák Farkas, Szász Károly, Medgyes Lajos, Szász Gerő, Szász Domokos, gr. Wass Otti stb.

△ (Uj, vidéki lap.) A „Zala-Somogyi Közlöny” című új lap első száma Kanizsán, Fodor Pál szerkesztése mellett megjelent. Kiadó Wajdits József, szerkesztőtárs pedig Roboz István. Tájékoztó, gazdasági és egyéb cikkein kívül vidéki leveleket s apró híreket hoz, tárczájában pedig Atalától és Thalytól egy-egy költeményt s dr. Kovács Páltól egy prózai cikket találunk. Célja az új lapnak: a természettől annyi előnnyel megáldott Zala- és Somogy megyék munkatérén lehetőleg egyesíteni az erőket. Megjelenik minden hó 1-jén, 10-kén és 29-kén; előfizetési ára egész évre 5, fél-évre 3 ft.

+ (Egy, a Hegyalját ismertető munka.) A hegyaljai bortermesztők egylete érdekes és szép munkában szándékozik megismertetni a világgal a boráról világszerte híres s mégis oly kevésbé ismert Hegyalját. Ez ismertetés nép- és helyrajzi lesz, legfőbb tekintettel a hegyaljai szőlőszetre, 30—35 kőrajzzal ellátva, magyar, német, lengyel és francia nyelven fog megjelenni. A képeket, melyek a Hegyalja nevezetesebb pontjait ábrázolják, Kelti Gusztáv, hazai festésünk készítend.

△ (A „Keresztény Magvető” II-ik kötete) mint a szerkesztők, Kriza János és Nagy Lajos jelentik, fölmerült akadályok miatt csak az őszön fog megjelenni. Addig is az előfizetők 1 ftjával folyást elfogadtatnak.

△ (A „Harang,” mint tervezett politikai napilap), nem fog megindulni. Herz János mint kiadó értesíti a közönséget, hogy a nevezett lap előfizetőinek illetőségeit már részint visszaküldte, részint vissza fogja küldeni.

Egyház és iskola.

— (A pesti főreáltanoda) részéről van szerencsém értesíteni az illető t. cz. szülőköt és nevelőket: hogy a magánvizsgálatok f. évi július 19-én reggeli 8 órától 12-ig, és folytatódag délután 3-tól 6-ig fognak tartatni. — A városi pénztárt és díjszedő hivatalt illető díjak összege a félévi vizsgálatért 6 ft. 10 kr. a. é., egész évi vizsgálatért 12 ft. 10 kr. a. é. — Ney Ferencz, igazgató.

△ (A budai főreáltanoda tanári testületének) a helytartótanács részéről meghagyatott, hogy értekezleti jegyzőkönyveit ezentul magyar nyelven szerkeszesse. Hogy ez eddig nem történt, a „Sürgöny” azzal menti, hogy a

tanárok közül négyen nem bírják a magyar nyelvet s nem lehetett tőlük kívánni, hogy oly iratot írjanak alá, melyet nem értenek.

+ (Iskolai értesítés.) Eperjesen a két évi jogi pálya, mely ez idén nyitattott meg, a felsőbb helyre is fölterjesztett tanterv szerint, a jövő iskolai évben is folytattatni fog, még pedig, az igazgatóság értesítése szerint, a tanítás szeptember 1-vel veendi kezdetét.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

△ (Pályanyertes ló.) Hg. Eszterházy Pál „Lady of the Lake” nevű lóva, mely a pesti lóversenyen az 1000 aranyos császárdíj ez idén elnyeré, a lembergi pályatérén is, 3. Angolországból hozott vetélytársát legyőzve, megnyerte a 600 aranyos császári díjt.

+ (A kolozsvári ideai lóversenyek) szept. 20. 21. és 22-ik napjain fognak megtartatni. Első napon következő díjak lesznek kitűzve: 1) Vadászverseny, 600 ft; 2) Második osztályú császári díj, 300 arany; 3) Ponyverseny 100 ft. A második napra kitűzendő díjak: 1) Verseny-egyleti díj, 100 arany; 2) Ugrató-verseny, 50 arany; 3) Ivdék-verseny; 4) Földeszek versenye, 100 ft. Harmadik nap végre következő díjakért redzetnek futások: 1) Első császári díj, 500 arany; 2) Erdélyi díj, 1000 ft; 3) Aszony-ságok díja. — Minden nemű tudakozás és nevezés ily cím alatt: „Versenyit illető,” Bíró Lajos, egyleti titkárhoz Kolozsvárra intézendő.

+ (Korán érett szőlő.) Rigiczán Kovács József kertjében, egy alatt művelt névtelen, először termő, apró vörös fűrtű tőkén, mult hó 28-án már érett szőlőt találtak.

Közintézetek, egyletek.

△ (A magyar tud. Akademia) jul. 1-én tartott ülésében Than Károly két érdekes közleményt terjesztett elő. Bemutatta egy, Budán, Iványi Mihály által ássott új keserűvíz-forrás vegytani elemzését. E forrás a keserűvízeiről ismeretes Sasvölgyben találtatott, a Böch-féle forrástól pár száz lépésnyire dényugat felé. Az új forrás Daák Ferenczről lön elnevezve. A tett elemzésből kitűnt, hogy e forrás hathatós vegytani alkatrészeinek tartalmát illetőleg az eddig jobban ismert bel- és külföldi keserűvizeket jelentékenyen fölülmulja. Jelenti továbbá Than Károly, hogy a Bunsem és Kirchhoff által legujabban fölfedezett két égvényfém egyikét, a rubidiumot, az egyetem vegytani intézetében tüzelőszerrül használt cserfa hamujában, szinképi elemzés által, feltalálta. — Than után Balla Károly levelező tag értekezett az északi fényről, mint az időtlen alapjáról. Jedlik Ányos fölolvasta azon jelentést, melyet a bicskei csillagászati gyűjteményről az illető bizottmány a helytartóságnak benyújtott. A gyűjtemény hovaforrdítását illetőleg a vegyes bizottmány azt határozta, hogy a csillagászati eszközök a felállítandó budapesti csillagda számára tartassanak meg, a többi eszközök pedig osztassanak fel az Akademia, egyetem és József-műipartanoda közt; néhány fölös csillagászati eszköz az erdélyi muzeumnak ajánltatik fel, ezenkívül a sárospataki ref. tanoda s a budai főreáltanoda is részesülnek néhány példányban. Az előadások után következők összes ülés be nem fejeztethetvén, folytatása jövő hétfőn határozatott.

△ (Gyulai Pál) a magyar írói segélyegylet titkársálat megválasztatott. △ (Engerth Vilmos nyilvános rajztanodája) a szünidő alatt is nyitva álland naponkint d. e. 10—12 óra közt magántanulók és mindazok számára, kik magukat a képzőművészetre vagy műtani szakra kiképezni akarják. A tanulók fölvetetnek az iskolai helyiségben Pesten, Dorottya-utca 11-ik szám alatt.

+ (A pesti izraelita-képezdében) a tanító-képességi vizsgák f. hó 17. és 18-án fognak tartatni.

△ (D.-Földvárán takarékpénztár) van alakulóban. Az e végett kibocsátott 400 db 100 ftos részvény 10 nap alatt aláíratott. A alapszabályok elkészítése s egyéb teendők elintézése végett f. hó 6-án gyűlést szándékoznak tartani.

+ (A táplálkozási egylet engedélyt nyert) a megalakulhatásra. Az egylet tagjainak száma közel 600-ra rug, s az alapszabályok kidolgozása után azonnal szervezendő magát. Beléphet minden állami, városi és magán-hivatalnok.

△ (A magyar kertészeti társulat) állandó kiállítási csarnokát, mint halljuk, a Széchenyi-sétatérén szándékozik felállítani.

△ (Stocsek József), a budai műegyetem eddigi ideiglenes igazgatója, ugyanezen intézet igazgatójává véglegesen kinevezetett.

Közelekedés.

+ (Az „Erzsébet” gőzös kénye) mult vasárnap este a lánchidba ütközvén, erős roppanással összeomlott. Szerencsére senkiesem sérült meg. △ (A vasúttársaság a pest-kőbányai vasárnap kirándulásokra) le-szállított a viteldijakat, ugy hogy oda és vissza ezentul az 1-ső helyen 72, a 2-ik helyen 54, a 3-ik helyen 36 kr. lesz fizetendő.

△ (A pest-lonczai vasút ügye.) A Szent-István köszönbányatársulat megkeresésére a pestvárosi tanács kebeléből egy választmány állt össze a társulat képviselőivel, kik a helyszínen mind a pályaudvar, mind a pályavonal részére szükséges tért Pest határában kijelölték s a társaságnak megajánlták. E pályaudvar a kőbányai vonaltól balra, hol jelenleg a szérűskertek állnak, mintegy 50 holdnyi térségből álland. A „Sürgöny” szerint hihető, hogy az egész építés nemskára megkezdetik s mielőbb be fog végezteni.

Mi ujság?

+ (Gr. Pálffy Mór, kir. helytartó ur) körutjából Budára visszakerkezett.

+ (A főkanzellárt) magyarországi jószágairól csak holnapra várják vissza Bécsbe.

△ (Kitüntetés.) A „P. Lloyd” bécsi levelezője írja, hogy Ö Felsége Toldy Ferenczet, a magyar irodalomban szerzett érdemei elismerésül királyi tanácsossá nevezte ki.

+ (Népmagyaritások.) Legfelsőbb engedelemmel Krabáth György, magyar-óvári polgár, valamint gyermekei Teréz és Mária „Horváth”-ra, Rsnnyák Károly, hold-mezővásárhelyi ügyvéd „Solti”-ra s O. Robinnyák Antal, alsó-kubini ügyvéd „Nádas”-ra változtatták vezetékneveiket.

△ (Richard abbának forráskutatási fáradságaiért) Pest város tanácsa 500 fto szavazott meg jutalmul.

△ (Az 6-budai mult vasárnap bucsu) oly látogatott volt, hogy a helybeli gőzösök 18,700 embert szállítottak oda és vissza. De meg is látszott ám a városigetben, mert ez meg csaknem egészen üres volt.

△ (Tervezett kirándulás gőzösn.) Fővárosi körökben a „Magyarország” szerint élénken foglalkoznak egy Konstantinápolyba teendő kirándulás ter-vével, melyet a dunagőzhajótársaság rendezne, ha ugyan van kilátás, hogy 30—40,000 ft. összegyűl e célra, mert kisebb összeggel aligha létesülhetne a vállalat. Ha 600 egyén vállalkoznék, kik egyenkint 50—60 fto fizetnének, kikerülne a kívánt összeg. E kirándulás kétségkívül sokkal érdekesebb lenne, mint a trieszti, s azon érdekeltégnél fogva, melyet a közönség a trieszti kirándulás iránt tanusított, hisszük, hogy a Konstantinápolyba tervezett kéjtazás létrejövén, csak kezdeményezésre van szükség. — A vasúttársaság is tervez az észre egy kirándulást, és pedig ezuttal Velen-czébe.

△ (Kéjtazás Mehádiába.) E hét elején a dunagőzhajótársaság vendéglőse Zeillinger János gőzhajón kéjtazást rendez Mehádiába. A kirán-dulásba a program szerint be lesznek foglalva: Belgrád, Orsova, a Cser-navölgy, Ujvidék, Pétervár s a Vaskapu. Az egész kéjtazás 5 napig tart s költségei az élelmézzel együtt 50 ftra számítvák.

△ (Rendelet a társaskocsik számára.) A városi hatóság legujabban elrendelte, hogy a városigetbe járó társaskocsik kötelesek a nap bármely részében, személyenkint 10 kr. vitelbért, az Orczy-kertbe is hajtani, mi-helyt üléseit a megkívánt számú tagokból álló társaság elfoglalta. Az is újabb határozat, hogy ezentul a szervitatérén és a lipótvárosi templomtérén is állandnak társaskocsik.

+ (Az utlevel- és motozási rendszer Bukarestben) még mindig oly szigoruan alkalmaztatik, hogy az utazó ruháját egyenkint szétbontják, az-tán visszadobják, hogy már most szedje össze, ha tetszik. Ez eljárás ellen maguk az oláh lap o' igen élénken panaszkodnak. Van is okuk rá.

△ (E fogott rablók.) A „Zala-Somogyi Közlöny” írja, hogy a pandu-roknak sikerült 3 rablót elfogni, kik Patkó neve alatt üzték garázdálkodá-saikat. A rögtönbíróasg akasztófára ítélte őket. — Ugyane lap írja, hogy legfelsőbb rendeletnél fogva minden egyes rabló elfogása s kézrekerítése a körülményekhez képest 100—500 fto jutalmaztatik.

+ (Műkedvelői előadás.) Aradon aug. 1-én az ünnepélyesen megnyi-tandó kaszinó-helyiség termében műkedvelői hangversenyt terveznek az írói segély-egylet javára. Ennél szebben és nemesebben nem is avathatná fel az aradi kaszinóegylet díszes helyiségét.

+ (Vesztett macska.) Pécsen egy vesztett macska két gyermeket meg-mart; minek következtében az egyik gyermek a vesztettség 3 nap alatt ki-ültött s a szerencsétlen rövid kilodás után megszűnt élni.

+ (A zágrábi hétszemélyes tábla), mely mult hó utolsó napján kezdte meg hivatalos működését, a bánon, mint elnökön kívül áll egy alelnökből, három ülnökből, egy tanácsí titkárból s egy titkári segédből. Hivatalos nyelvét illetőleg ugyanazon utasításai vannak, melyek a horvát-szlavon tör-vényszekeknek e tekintetben zsinórmértékül szolgálnak.

+ (Berenczey László fogva van.) A „Közlöv. K.” Galacsról azon tudósítást vette, hogy Berenczey László, Marosszék egykori követe s szé-kelyföldi kir. biztos, ki mint bujdós, a világ legnagyobb részét beutazta, mult hó 17-kén magát a galaczi cs. kir. osztrák konzulátságnak föltétlenül feladván, ugyanazon napon este fogolyképen az „Albrecht” osztrák gőzösré vitetett, hogy Orsován a cs. kir. katonai hatóságnak átadassék.

+ (Zarandmegyében az utjelző-oszlopokat) a „Kronst. Ztg.” szerint oláh színekre festették.

— (Sorshuzás.) Az 1854-ik évi lotteria- államkölcsön jul. 1-én történt huzása alkalmával a következő soriesek huzattak ki: 183, 535, 684, 719, 878, 1164, 1925, 2528, 2695, 2788, 2861, 2967, 3002, 3007, 3397, 3463, és 3760.

— (Sorshuzás.) A bécsi hitelsorsjegyek (Creditlose) jul. 1-én történt huzása alkalmával kijött soriesek: 59, 161, 474, 799, 831, 860, 1133, 1286, 1779, 2352, 2890, 3028, 3307, 3430, 3456, 3530, 3850, 3948.

Fünyerők a fentebbi soriesek közül: 1779 sories 74 szám nyer 250,000 fto; 860 nyer. 77 sz. ny. 40,000 fto; 3850 nyer. 19 sz. nyer 20,000 fto; 1133 nyer. 25 sz. és 1133 nyer. 67 sz. nyer 4000 fto; 3430 nyer. 22 sz. és 3530 nyer. 22 sz. nyer 2500 fto; 161 nyer. 76 sz., 3307 nyer. 61 sz., és 3850 nyer. 53 sz. nyer 1500 fto; 1779 nyer. 34 sz., 3430 nyer. 25 sz. és 3530 nyer. 39 sz. nyer 1000 fto. (A teljes sorozatot a P. U. jövő száma hozza).

— (Hibás adatok kiigazítása.) Legyen szabad egy év után a Vasár-napi Ujság 1861-ik évi 17—22. számaiban közlött „Felső-borsodi képek”

ismertetésében, némi hiányokat megjegyeznem, — s több hibás adatot ki-igazítanom; — annyival is inkább, mert az ilyenmő leírások adatokul szol-gálhatnak, kedves hazánk oly sok történeti emlékekben gazdag, s a termé-szet kellemivel ellátott vidékeinek ismertetéséhez.

A 19-ik számban leirt Szendrő mező-városának, az ott látható elpusztult, s részben ujtott várkastélyán kívül, nevezetes ő épülete még a református templom, mely a vallási tielmentenségek időszakában, a vidékbeli hívőknek kerületi templomuk volt; e templom belsejében eredeti óserü fa-ragványával egy mult századi sírkő tűnik szem elé. — Nevezetes régiség itt az egyház birtokában levő, s az urvasójárához alkalmazott hat darab szent edény, melyek mind a 17-ik századból valók, mint azt körirataik bi-zonyítják. Egy ezek közül, melynek fedőleke belső oldalán egy domboruan vésett lantoló török, s feneké közepén belől egy török czim-metszvény lát-ható, — Zákány András e vidékbeli birtokos által megöletett, e helyre szarolás végett kirándult török pasától elvett kantának lenni állitattik; azonkívül a basának még sarga selyemből készült turbán-kendő foszlánya, s lovának nyeregtagaró szőnyege, mely nehéz veres selyemből készült arannyal gazdagon kivarrra, — a reformatus lelkész urnál megzemlehetők.

A 21-ik számban leirt S. Kaza diszeül, Radvánszky Antalné urilaka, s egyéb épületei említettnek.

Radvánszky Antal zolyom megyei birtokos, — Kazán pedig Rad-vánszky Albertné bírja az említett épületeket.

Hasonlóan a dubicsányi kastélyt, — mely a képzeletből alkotott bá-syafalak által védetik; s a 21. számban látható ábráján új alakot nyerve, és közepén levő ajtaja ablakkal helyettesítve, mintha ez épület kijavítási ter-vének rajza akarna lenni, — nem báró Vay János, hanem báró Vay Alajos, mint szent-miklósi birtokos, házassági örökösödés útján bírja.

Ezen község Borsodmegye határánál fekvén, a régi restaurationalis időkben, soha sem volt gyűlhelye semmiféle kortes-csapatoknak; hogy vérs események tanuja lehetett e szerény kis falu, azt nem tagadom, hiszen a fa-lusi élet mulatságai közé tartozik az ünnep és vasárnap korosmai vereke-dés, — s itt arra is elég alkalom kínálkozik, hogy az alföldi utjából jókedvvel megtört tót fuvaros korosmai botharczot kezdjen azzal, ki széles jó kedvében eleje akad.

A 23-ik szám leírása szerint „A Sajóvölgyön fölfelé haladva távolban előnkbe tűnik Putnok.” — Mielőtt azonban Putnokat elérnők, az országtal mellett jobbra egy igénytelen fahidnál látni egy faragott határkövet, mely Gömör- és Borsodmegye határát jelöli; itt mir a „Felső borsodi képek” alsó-gömöri képekke változnak.

Hogy pedig a gróf Serényi László angol kertjéből, csak a putnoki jó fehér bort termő szőlősdombokra lehet látni, — azt sem tagadom, de egy-szersmind állítom, hogy itt még nincs véghatára a szőlőstermelésnek Gömör-megyében, mert még több helyen szürnek, habár nem első rendű, de meg-iható jó bort e megyében, mely becses kincsétől kár volna megfosztani e jó magyar népet.

Ezeket akartam elmondani azoknak, kik e képeket hivatva vannak részletesebben is ecsetelni, találand itt mind a történet, mind a régész elszórt egyes adatokat tanulmány tárgyaúl, hiszen e megyének elég törté-neti emlékü helyei vannak, — s valamint kulturája, — ugy a természettől nyert egyéb tulajdonai, méltók részletesebb s kimerítőbb leírásra. — U. S.

— (Adakozás) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a mult héten beküldetett:

— Az újvidéki szerb nemzeti színház számára: Molnár Gy. a budai népszínház igazgatója által 59 ft. 70 kr. és egy ezüst tallér.

Ez összeget a következő levél kíséretében kaptuk:

T. Szerkesztőség! A budai népszínház által az írói segélyegylet- és szerb nemzeti színház alapítására rendezett jótékony célú előadás anyagi eredménye jelen sulyos körülmények közt a népszínház méltóságához illően nem eléggé sikerülvén, — azt olyformán alapítom, hogy az írói segélyegylet javára egy egész előadást külön s csak is e célra, később rendezek, — m g az ide mellékelt összeget az újvidéki szerb nemzeti színház fenntartási alapítására azon kérésseel küldöm a t. szerkesztőséghez, hogy azt Ujvidékre az illető helyre juttatni kegyeskedjék — s becses lapjában közzé tenni szíveskedjék. — Buda jul. 1-ső 1862. kész szolgálja Molnár.

Jövedelem 126 ft. 70 kr.

Rendes napi költség 70 „ — „

Egész tiszta 56 ft. 70 kr.

Külön adakozás 3 „ — „ és egy ezüst tallér.

Összesen . . . 59 ft. 70 kr. és egy ezüst tallér.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, jun. 27. „Arany-paraszt.” Birchpfeifer színműve 4 felv. Szombat, jun. 28. „Sarolta.” Eredeti víg opera 3 felv. Zenéjét írta Er-kei Ferencz. Ma másodsor adták ez új dalművet, mely hogy azon remé-nyeknek, melyeket a közönség Erkel nevéhez kötött, nem egészen felelt meg, azt nem csak hogy az összes pesti napi sajtó kimondta, de a közönség is azáltal látszott bizonyítani, hogy ma csak fölig töltötte meg a színházat. Az egész sokkal komolyabban van tartva, hogy sem víg operában megen-gedhető volna, s az egyes részek a farszatsági hosszúra nyulnak. Az is nagy hibája, hogy kellelénél magasabban van írva, ugy hogy a közönség szinte aggódik, hogy mint fog a szereplő belesülni énekébe. E folytonos aggodása

a hallgatónak, a zenenyújtotta élvezetek jó részét tönkre teszi. Azonban nem lehet e dalmű nagyon is komoly részleteinek érdemét elvitatni, van sok igen szép része, melyeket a közönség érdemlett tetszésnyilvánításokkal kísért. Az opera szövegével, Czanyuga József nem igen szerencsésen birkózott meg. Csaknem egyetlen, mindenesetre pedig kirívó komikuma (!) az, hogy a főszereplő kántort „Ordító”-nak hívják.

Vasárnap, jun. 29. „Dobó Katicza.” Eredeti történeti népszínmű 3 felv. Tóth Kálmántól. A czimszerepet ezuttal Bognár Vilma adta Szilágyiné helyett és nagy tetszéssel fogadtattott.

Hétfo, jun. 30. Először: „Egy szegény marquis.” Dráma 2 felv. Francziából fordította Feleki. Az új darab, melyben az önhibájakon kívül szegények megvigasztaltatnak, s meggyőzetnek arról, hogy a munka nem szégyen, bármily magas rangú legyen is valaki, — igen szép hatással adatott, miért is a háladatos közönség a szereplők mellett, kik általában jól működtek közre, a fordítót is kiáltta. Felvonások közt Oldal Luiza k. a., nem rég a nemzeti színház kántanczónéja, most a hannoverai színház tagja, egy komoly eszményi és egy magán-magyar tánczot lejtett, s meleg fogadtatásban részesült.

Kedd, jul. 1. „Sarolta.” Eredeti vig opera 3 felv. Erkel Ferenczről. Szerda, jul. 2. „A szép marquisné.” Eredeti dráma 4 felv. Kövér Lajosától. A czimszerepben ismét hosszú szünet után Komlóssy-Kövérné lépett fel, csekély számu közönség előtt.

Csütörtök, jul. 3. „Az elzondoi leány.” Operette 1 felv. „Fortunio dala.” Operette 1 felv.

Budai népszínház.

Jun. 27. „Daphnis és Chloe.” „Eljegyzés lámpafényénél.” Operettek.

Jun. 28. „A szép marquisné.” Dráma 4 felv. Kövér Lajosától. Molnár, mint jutalmazottat tapsok és koszorúkkal fogadta a mérsékelt számu közönség.

Jun. 29. „A cigány.” Eredeti népszínmű 3 felv. Szigligetitől.

Jun. 30. A magyar írói segélyegylet s az újvidéki szerb nemzeti színház javára: „Gr. Szapary. Hősgáték 4 felvonásban” és „Eljegyzés lámpafényénél”, egy felvonásos operett. Ez utóbbi darabban Rudass Józsa k. a., új szerződött tag lépett föl, s „Mari, özvegy pórnő” szerepét kissé bátorosan, hogy a kettős szél oly kis közönséget vonzott a színházba. (A pénzbeli eredményről szóló tudósítás mai számunk „Adakozások” rovatában olvasható.)

Jul. 1. „Fogság és szerelem.” Gr. Batthyány Julia új vigjátéka. „Megházasodtam.” Vigjáték.

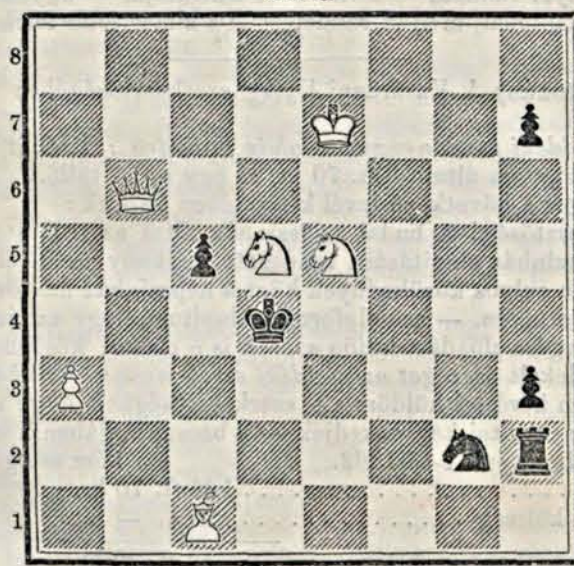
Jul. 2. „Sullivan.” Francia vigjáték.

Jul. 3. „XII. Károly Rügen szigetén.” Német vigjáték.

SAKKJÁTÉK.

132-ik sz. feladvány. — Dióssy Lászlótól. (Sz. Mihály-Uron).

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 127-ik számú feladvány megfejtése.

(Cserey Istvánól Pesten.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét.
1) H e 4 - c 5 K d 5 - c 5: A) 1) V g 2 - f 2:
2) V c 2 - g 6 V g 2 - g 6: 2) V c 2 - e 4 † K d 5 - c 5:
3) e 3 - e 4 † 3) V e 4 - c 6 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszéna István. — Nagy-Marján: Beóthy Maris. — Török-Szent-Miklóson: Frankl A. — Pesten: Cselkó György. — Parabutyban: Rothfeld József. — Jánosiban: Keszer István. — Kenézen: Hevesi. — Alsó-Vályon: Kállós Károly. — Kun-Sz.-Miklóson: Bankos Károly. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt. Pesten 1862.

Szerkesztői mondanivaló.

6091. Pozsony. Sz. — F. J. A. mult századi magyar hírlapirodalmi statisztika reánk nézve igen kedvesen meglepő küldemény; a nagy szorgalommal összeirt adatokat bizonyosan minden magyar olvasó szívesen veendi, s az illető szakemberek alkalmat találhatnak a netaláni hiányok betöltésére, kiegészítésre. Első pillanatra úgy látszik nekünk, mintha az erdélyi hírlapirodalmi mozgalmakra nézve nem eléggé teljes volna az érdekes adattár. Igen leköteleznék ön az irodalom barátait, ha buvárlatait folytatná s a jelen század hírlapjaira is kiterjesztené. Könyvtárak és teljes gyűjtemények hiányában e munka tagadhatlanul sok nehézséggel jár nálunk, de ön lelkes buzgalma itt is leküzdendi az akadályokat. A tanulságos cikket nem sokára adni fogjuk.

6092. Szekesfehervár. L. S. A. „Louvre és Tuileriák” leírását adandó alkalommal közleni fogjuk.

6093. Földműves barátomnak. Szegény ember. A szép eszméknek költőibb kivitelt és formát ohajtottunk volna.

6094. Sziszeki győzelem. Százaz, prózái előadás, hosszúra nyújtott versekben. Balladái hangnak és szabatoságnak nyoma sincs benne. Jelkebb költőink balladáinak szorgalmas tanulmányozásánál jobbat nem ajánlhatunk.

6095. Szeged. Sz. L. Az ujjában beküldött tárgy ismertetése lapunk korábbi évfolyamaiban már olvasható, azonban ezen részletesebb előadás nem veszté el az általunk. Mihelyt lehet.

6096. Árva gyerek. Nem üti meg a mértéket.

6097. Pest. A. Gy. A beküldött művek nem adhatók.

6098. Egy csárdai mulatság stb. Mindenekelőtt nyelvtant és helyesírást ajánlunk. Új volt előttünk és nagyon is népies a következő három sor:

„Ekkor a Ruba bandája
Sem marad a gunyhójába
Ajs ott terem.

Ez az ajs annyit tesz, hogy az is. Ezt még ily alakban csakugyan nem látta soha emberi szem, bár az emberi fül itt-ott úgy hallja is. Ez az új dolog ránk nézve. Megérdemlé, hogy kiirtuk.

6099. Rokkant huszár. E helyről, ily előzmény után, még jobbkat várunk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naplár	Gör.-orosz naplár	Izrael. napl.	☉ Nap- kelet nyug	☾ Hold- kelet nyug.
Julius	Jun. (6)	Tha.	6. p. o. p.	6. p. o. p.	6. p. o. p.
6 Vasár.	E 4 Izaiás pr.	E 3 Sar.	24 G 4 K. J.	8 Sar.	4 12 7 57 2 27 * *
7 Hétfő	Vilbald p.	Csinoska	25 Febron	9 Villi	4 13 7 56 3 45 12 1
8 Kedd	Kilián püsp.	Gillyén	26 Davidrem	10 Gilly	4 14 7 56 5 1 12 42
9 Szer.	Lukrecziusz.	Anatol	27 Péter böjt	11 Anat	4 14 7 55 6 8 1 34
10 Csüt.	Amália, Fel.	Ilma	28 Cyrill	12 Ilma	4 15 7 55 7 5 2 38
11 Pént.	Pius, Eleon.	Izra Ima	29 Péter s Pál	13 Ima	4 16 7 54 7 48 3 53
12 Szomb.	Henrik, Náb.	Nábor	30 12 Apostol	14 Sab.	4 17 7 53 8 23 5 13
	Holdnegyed: ☾	Holdtölte 11-én, 1 óra 54 percz este.			

TARTALOM.

Képek a hazai népeletről. XXII. Kolompár-czigányok (képpel). — Elmerengek gyakran. Sós Miklós. — Tollrajzok a tengeri életből. Eördéghe Jenő. — A japán követség Európában (képpel). — A parádi fürdő (2 képpel). — Bönöszet a harcászatt (taktika) terén. — A bécsi Ambrosi-gyűjtemény rövid krónikája. Csörghő Aladár. — Történelmi kalászatok (olytatás). Lehoczky Tivadar. — Diákelet a debreczeni kollégiumban. B. F. — Egyveleg. — Tárház: Nemzeti eledeleink. — Kakas Márton. — Tévedés a Russioska-névben. Sebestyén Gábor. — A keleti marhavész elleni óvász. Urhegyi Gyula. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egy-letek. — Közeledés. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Uj előfizetési hirdetés!

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK

1862. évi első félévi folyama junius végével lejárván, tisztelettel kérjük t. cz. féléves előfizetőinket, hogy előfizetéseiket idejekorán megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési föltételek:

1862-ik évi második félévre postán küldve vagy Budapesten házhoz hordva:

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok együtt félévre (jul.—dec.) 5 ft. — kr. Csúpan Vasárnapi Ujságra félévre (juli—december) . . . 3 „ — „ Csúpan Politikai Ujdonságokra félévre (juli—december) . . . 2 „ 50 „

Tiz előfizetett példányra egy tiszteletpéldányt nyál kedveskedünk. — A pénzes levelek bérmentes küldése körelik. — Pest, juniában 1862.

A Vasárnapi Ujság és Pol. Ujdonságok kiadó-hivatala
(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt)

Felölös szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

28-ik szám.

Kilenczedik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság betenkint egyszer nagy negyedértben 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft. a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó (Szerkesztési szállás: magyar-utca 1. szám.)

Konstantin, orosz nagyherceg.

Konstantin nagyhercegnek lengyelországi helytartóvá lett szabályokat, melyek a nyugati hatalmak mtnden támadásait Sz. kineveztetése méltán tartatik nagy horderejű eseménynek; ujjabb Pétervár védbástyái ellen lehetlenné tevék. Gondolkozásmódja kezesség ez arra nézve, hogy a szent-pétervári kormány sem iránt azon időben annyira nem voltak tisztában, hogy ó-oroszoknak tarták, s azt hívék, hogy II. Sándor csár reform-törékvéseinek, minden befolyása felhasználásával ellenálland.

KONSTANTIN, OROSZ NAGYHERCEG.

Azonban a kik így vélekedtek, csakhamar kénytelenek voltak csalódásukat bevallani. — Csaknem közvetlen atyja, Miklós csár halála után, a tengerzeti miniszterium s az összes hajóhad élére állva, miniszterségt oly reformokkal kezdte meg, melyek a kormányzat minden egyéb ágaiban mintaképül szolgálhattak. A pusztán gépies oktatás helyébe a tengerészek szellemébresztő kiképzetését léptette életbe, úgy hogy az orosz tengeri erő, egy új háboru kitörése esetében, nem volna többé kénytelen, egyenlő ellenséges hajóhad elől várfalak mögé menekülni. Miniszternaplója többféle javításoknak lön megindítója. — Névszerint ennek köszönhető azon fordulat is, mely az oktatásügyben bekövetkezett; sőt melegen ajánlatott itt egy, Oroszországra nézve eddig hallatlan újítás: a törvénykezés nyilván.

Jul 1862.